

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZYETERLİK
ALGILARI İLE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN
TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Nur İkbal YILDIZ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Harun ŞAHİN
İkinci Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Fethi ÇELİK

Burdur, 2019

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZYETERLİK
ALGILARI İLE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN
TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Nur İkbal YILDIZ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Harun ŞAHİN
İkinci Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Fethi ÇELİK

Burdur, 2019

Bu çalışma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından 0509-YL-18 nolu proje numarası ile desteklenmiştir.

**MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 22/08/2019 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Nur İkbal YILDIZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyeterlik Algıları İle Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışması Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Harun ŞAHİN

ÜYE : Doç. Dr. Hale SUCUOĞLU

ÜYE : Dr. Öğr. Üyesi Esra ÇAKAR ÖZKAN

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..24../10../2019 tarih ve ..310../30... sayılı kararı.

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Nur İkbal YILDIZ

.../10/2019

TEŞEKKÜR

Tez danışmanlığımı üstlenerek tez konusunun belirlenmesinde ve ilgili çalışmaların yürütülmesinde bilgisini, sabrını ve akademik desteğini esirgemeyen aynı zamanda manevi desteği ile de her daim güç veren değerli hocam Doç. Dr. Harun ŞAHİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Ayrıca lisans eğitimimden itibaren desteğini eksik etmeyen hocam sayın Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA'ya, ikinci danışmanlığımı üstlenen sayın Dr. Öğr. Üyesi Fethi ÇELİK'e, geliştirdikleri ölçekler için kullanım izni veren saygı değer hocalarıma, araştırma verilerinin istatistiksel olarak çözümlenmesinde görüş ve tecrübelerinden istifade ettiğim Doç. Dr. İrfan YURDABAKAN'a, araştırmanın uygulama aşamasında gittiğim üniversitelerde yardımcı olan sayın hocalarım ve katılım sağlayan değerli öğretmen adaylarına, motivasyonumun düştüğü her anda bana destek veren kendi sıkıntılarının arasında benim sıkıntılarımı da ilgilenen değerli arkadaşlarım Ahmet ERDOĞDU, Nihal ÇETİNKAYA ve Arş. Gör. Fatih ÖZDEMİR'e ve araştırma için 0509-YL-18 nolu proje kapsamında maddi destek sağlayan Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BAP Komisyonu üyelerine ve BAP Koordinatörlüğünün sabırlı personellerine teşekkürlerimi sunarım.

Yaşamım boyunca tüm imkanlarıyla yanımda olan, yaşamımın her alanında kararlarımı saygı duyarak, destekleyerek kendime güvenmemi sağlayan ve bu yolda ilerlememe vesile olan değerli babam ve anneme; kimi zaman arkadaşım, kimi zaman sırdaşım kimi zaman yoldaşım olan, her kahrımı çeken ve zorlandığımız her şeyi birlik olarak halledebildiğimiz en büyük destekçilerim ve en değerlilerim; kardeşlerim S. Betül, R. İlyas ve P. Eda Nur'a sonsuz teşekkür ediyorum.

Nur İkbal YILDIZ

Burdur,2019

**Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyeterlik Algıları ile Öğretmenlik
Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi
(Yüksek Lisans Tezi)**

Nur İkbal YILDIZ

ÖZ

Bu araştırma ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi ve öğretmen adaylarının özyeterlik algıları ile mesleğe ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma betimsel nitelikte bir araştırma olup, tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma örnekleme, yedi coğrafi bölgenin her birinden temsili iki devlet üniversitesi olacak şekilde ve 2017-2018 eğitim öğretim bahar yarıyılında sosyal bilgiler öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencisi bulunan üniversitelerden belirlenmiştir. Araştırma, coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterliğin ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun Türkiye genelinde 14 farklı üniversitede öğrenim gören 654 sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleriyle değerlendirildiği için özgün olarak görülmektedir. Araştırma verilerini toplamak amacıyla “Coğrafya Öğretimi ile İlgili Özyeterlik Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından gerçekleştirilen ön deneme uygulamasından elde edilen verilerle ölçeklerin güvenirlik analizi sonucu Cronbach Alpha katsayısı ,94 olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenme aşamasında aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız örneklem t-Testi, Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik algılarının “katılıyorum” düzeyinde ve mesleğe ilişkin tutumlarının ise “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Adayların özyeterlik ölçeğinin alt boyutlarında ve ölçeğin toplamında cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmez iken öğrenim görülen üniversite değişkeni açısından değerlendirildiğinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik görüşlere göre ise, her iki değişken açısından da anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimine yönelik özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlik Algısı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Tutum.

Sayfa Adedi: 84

Danışman: Doç. Dr. Harun ŞAHİN

İkinci Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fethi ÇELİK

**Investigation Of The Relationship Between Preservice Social Studies Teachers'
Self Efficacy Levels And Their Attitudes Towards Teaching Profession
(Master Thesis)**

Nur İkbal YILDIZ

ABSTRACT

In this study the aim is to determine the social studies teacher candidates' self-efficiency of teaching geography and to study the aspect of some variables of attitudes to their teaching careers and to determine the relationship of their attitudes to their job with the self-efficiency of teacher candidates. The research is a descriptive research and a surveillance model has been used. The samples have been taken from two state universities of seven geographical areas and in the year 2017-2018 spring term universities which have social sciences teacher courses made up of 4th year students. The research has been evaluated by the opinions of 654 students studying social sciences teaching at 14 different universities in Turkey. Because of this the research can be seen as unique. To collect the research data "Teaching Geography Self-efficiency Measurement" and "Attitude Scale Related to Teaching Occupation" were used. With the results of the pre-trial data gained by the researcher and the reliability of the measures analysis test the Cronbach Alpha coefficient was found to be 94. For the analysis of the data SPSS packet programme was used. In the stage of the analysis of the data arithmetic mean, standart deviation, independent sample test, Single factored Variance Analysis (ANOVA) and Pearson Correlation Correlation were used. According to the results of the research; the perception of the social science teacher candidates' self efficiency was at "I agree" level and their attitudes towards their occupation was at "mostly I agree" level. Although at the bottom magnitude of the self efficeincy measurement of the candidates and in total of the measurement there were no meaningful differences in the statistics between the sexes, there were meaningful differences between the differences of the universities the candidates were studying. There were no real differences for the two variables for the attitudes of towards their occupation. For the self efficiency perception of the social sciences teacher candidates and the attitudes of teachers to their occupation a positive aspect of significant medium level of relationship was found.

Key words: Attidutes, Perception of Self-efficiency, Social Sciences Teachers.

Page Number : 84

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Harun ŞAHİN

Co-supervisor : Doctorate Instructor Fethi ÇELİK

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	5
1.2.1. Alt Problemler.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı	6
1.4. Araştırmanın Önemi	6
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Sayılıtlar	8
1.7. Tanımlar	8
BÖLÜM II.....	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Sosyal Bilgiler	9
2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tarihi.....	10
2.1.2. Sosyal Bilgilerin Alt Disiplinleri.....	11
2.1.3. Sosyal Bilgiler Derslerinde Coğrafya.....	12
2.2. Öğretmen Yeterlikleri.....	14
2.3. Özyeterlik	15
2.3.1. Öğretmen Özyeterliğinin Öğrenci Başarısına Etkisi.....	16
2.4. Tutum	17
2.4.1. Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum.....	18
2.5. İlgili Araştırmalar	20
BÖLÜM III	24
YÖNTEM.....	24
3.1. Araştırmanın Modeli	24

3.2. Evren ve Örneklem.....	24
3.3. Veri Toplama Aracı ve Özellikleri	27
3.3.1. Coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik ölçeği.....	27
3.3.2. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeği.....	28
3.4. Verilerin Toplanması.....	28
3.5. Verilerin Analizi.....	29
BÖLÜM IV	31
BULGULAR VE YORUM.....	31
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	31
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	35
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	37
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	43
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	45
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	49
BÖLÜM V	52
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	52
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	52
5.2. Öneriler.....	57
KAYNAKLAR	58
EKLER.....	67
EK-1	68
EK-2	81
EK-3	83

KISALTMALAR VE SİMGELER

F	: F değeri (ANOVA için)
N	: Toplam öğrenci sayısı
p	: Anlamlılık Düzeyi
r	: Korelasyon sayısı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, ya da İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (Organisation for Economic Co-operation and Development)
S	: Standart Sapma
sd	: Serbestlik Derecesi
t	: t değeri (t testi için)
TDK	: Türk Dil Kurumu
TIMSS	: Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (Trends in International Mathematics and Science Study)
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
α	: Cronbach Alpha güvenilirliği
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
%	: Yüzde

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyete ve Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre Dağılımı.....	26
Tablo 2 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlik ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumların Normallik Değerleri.....	29
Tablo 3 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlik Algısı Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları	36
Tablo 4 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlik Algısı Puanlarının Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre ANOVA Sonuçları	41
Tablo 5 Coğrafya Öğretimi Özyeterlik Algısı Puanlarının Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre LSD Sonuçları	42
Tablo 6 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları.....	45
Tablo 7 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Puanlarının Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre Betimsel İstatistik Değerleri.....	46
Tablo 8 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Puanlarının Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre ANOVA Sonuçları	47
Tablo 9 Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Puanlarının Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre LSD Sonuçları	48
Tablo 10 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlikleri ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki Korelasyona İlişkin Betimsel Değerler	49
Tablo 11 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlikleri ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki Korelasyon.....	50
Tablo 12 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlikleri (Alt Boyutları) ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki Korelasyon	51

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın; problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, amacı, önemi, sınırlılıklar, sayıtlar, tanımlar alt başlıklar halinde detaylı olarak açıklanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Eğitim ve öğretimin amacı öğrenmeyi sağlamaktır. Formal eğitim veren kurumlarda öğretimi sağlayan kişi ise öğretmendir (Erden, 2007). Eğitim sisteminin amaçlarına ulaşmada, eğitim programı, öğretim materyallerinin kalitesi, fiziki ortam ve teknolojik altyapı gibi birçok unsur etkilidir. Fakat öğretmen bu öğelerin ötesinde belirleyen ve yönlendiren bir özelliğe sahiptir (Demirel ve Kaya, 2005; Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011). Çünkü eğitim ve öğretimde hedefler mükemmel bir şekilde belirlense de ders içeriği olabildiğine işlevsel seçilip mükemmel şekilde organize edilse de o hedeflere ve kavrayışlara ehil öğretmenlerin elinde hayat bulmadıkça, eğitimden istenen sonucun alınması olanaksızdır (Demirel ve Kaya, 2005).

Milli Eğitim Temel Kanununda öğretmenlik, “devletin eğitim, öğretim ve bunlarla ilgili yönetim görevlerini üstlenen özel bir uzmanlık mesleği” olarak tanımlanmıştır (TBMM Mevzuat, 2019). Dolayısıyla öğretim programlarını hayata geçirecek olanlar ancak öğretmenlerdir. Bu görevi üstlenen öğretmenlerin ve bu yolda adım atmış adayların öğretmenlik mesleğinin getirdiği vazife ve sorumlulukları bünyelerinde barındırmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin meslek alanlarına özgü bu görev ve sorumluluklarını gerçekleştirebilmesi için sahip olması gereken mesleksi bilgi, beceri, değer ve tutumlara “öğretmen yeterliği” denmektedir. (Zumwalt, 1988, akt. Öztürk, 2011). Bahsedilen yeterliklerden öğretmen ve öğretmen adaylarının kendisinin sahip olduğunu düşündüğü yeterlikler ise “özyeterlik” kavramıyla açıklanmıştır.

Bandura (1986)'nin sosyal öğrenme kuramı içinde yer edinen özyeterlik algısı, bireyin karşılaştığı durumlarla baş edebilmesi, bireyin belirli bir performansı sergilemek için gerekli faaliyetleri düzenleyip yerine getirme kapasitesi ile ilgili kendine ait yargısı ve inancı olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda özyeterlik, bir uğraşmayı gerçekleştirebilmek için bireyin kabiliyetlerinin farkında olması sonucu kendine olan inancı olarak ifade edilebilir (Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Demirtaş vd., 2011; Yaman, Koray ve Altunçekiç, 2004).

Özyeterlik algısının gelişmesinde etkili olan dört farklı özyeterlik kaynağı mevcuttur. Söz konusu kaynakların en önemlisi; kişinin kendi deneyimleridir. Diğer kaynaklar ise gözlem yoluyla sosyal modellerden elde edilen dolaylı yaşantılar, sergileyeceği davranışlara ilişkin kişinin psikolojik durumu ve sergilediği davranışlara ilişkin sözel ifadelerdir (Bandura, 1997). Söz konusu olan kaynaklar kişinin özyeterlik algısını pozitif ve negatif yönde olmak üzere iki farklı şekilde etkileyebilir. Pozitif yönde etkilenen kişilerin özyeterlik algısı yüksektir. Özyeterlik algısı yüksek kişilerin kendine güveni, cesareti ve inancı gelişmiştir, karmaşık olaylarla baş edebilir, karşılaştığı problemleri çözebilir, evde, okulda ve meslekte başarılı olurlar. Özyeterlik algısı düşük kişilerde ise bu özelliklerin tersi görülmektedir (Aliyev, 2015).

Eğitimde özyeterlik algısı öğretmenin, öğrencilerin başarı düzeyleri ve davranışlarında olumlu değişikliklere neden olması ile ilgili kendi öğretme kabiliyetine olan inancı şeklinde tanımlanabilir (Schriver ve Czerniak, 1999, akt. Yaman vd., 2004). Öğretmen adaylarının meslek yaşamlarında etkili bir öğretim gerçekleştirebilmeleri için mesleki yeterlikleri ile özyeterliklerinin tespiti önem taşımaktadır. Çünkü yapılan araştırmalar öğretmenin öğretim konusundaki performansında onun öğretim konusundaki özyeterlik algısının etkili olduğunu işaret etmektedir. (Brownell ve Pajares, 1999, akt. Akengin, Şahin, Kaya, Bengiç ve Sargin, 2010). Kısaca öğretmenlerin kendilerini yeterli hissetmeleri, eğitim sisteminin amaçlarına ulaşabilmesinde önemli bir etkidir.

Öğretmenlik mesleğine gönül vermiş olan öğretmen adaylarının bu meslekte doyum sağlama ve mesleklerine bağlı olma düzeylerini etkileyen en önemli etkenlerden biri de mesleğe ilişkin tutumlarıdır (Demirtaş vd., 2011). Sosyal bilimlerdeki pek çok kavram gibi tutum kavramı içinde net bir tanım yoktur. Allport (1935)'e göre tutum,

“yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumudur”. Bu bağlamda tutum kişinin davranışlarını yönlendiren bir etkiye sahiptir (akt. Tavşancıl, 2010). Bir diğer ifadeyle tutum, kişinin herhangi bir olaya, eşyaya veya insana karşı pozitif ya da negatif davranış gösterme eğilimidir. Bu tanımda da tutumların yönünün olumlu, olumsuz veya tarafsız olabileceğine dikkat çekilmiştir (Gömleksiz ve Kan, 2013).

Tutum kavramı fiziksel bir boyuta sahip olmadığı için doğrudan gözlenebilen bir özellik değildir. Bireylerin kendi ifadelerine ve gözlenebilir davranışlarına dayanarak dolaylı olarak varsayılan eğilimdir. Bu eğilim “bilişsel, duyuşsal ve davranışsal” olarak üç öğeden oluşmaktadır ve bu öğeler arası iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Varsayıma göre bireyin bir konu hakkında bildikleri o konuya olumlu bakmasını gerektiriyorsa “bilişsel öge”, bireyin o konuya olumlu olması “duyuşsal öge”, bunu sözleri ve davranışları ile gösteriyorsa “davranışsal öge” şeklinde nitelendirilir (İnceoğlu, 1993, akt. Tavşancıl, 2010).

Kişinin mesleğe karşı sahip olduğu tutumu o mesleğe yönelik başarısını etkiler. Yaptığı mesleğe karşı olumlu yönde tutum geliştiren bireyler mesleklerinde daha başarılı olurlar. Söz konusu durum öğretmenlik mesleği açısından da geçerlidir (Yılmaz, 2015). Öğretmenlerin mesleğine yönelik tutumları davranışlarına yansyarak sınıf atmosferini etkileyeceği için öğrencilerin kişilik gelişimlerinde, öğretmen öğrenci ilişkilerinin niteliğinde ve öğrenmenin sağlanmasında önemli bir yeri vardır (Semerci ve Semerci, 2004). Bu nedenle öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini daha etkili biçimde yerine getirebilmenin koşulu öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının pozitif olmasıdır (Üstüner, 2006). Çünkü pozitif tutumların her zaman öğrenmeyi kolaylaştırdığı, olumsuz tutumların ise öğrenmeye ket vurarak başarısızlığa neden olduğu açıklanmıştır (Gömleksiz ve Kan, 2013). Dolayısıyla öğretmenlik mesleğinde başarı sağlayabilmek için bu mesleği şartsız benimseyip isteyerek ve severek yerine getirmek büyük önem taşımaktadır.

McKeachie (1997) bilmek ve yapmanın aynı şey olmadığını ifade etmektedir. Öğretmenlik mesleğinde başarılı olabilmek için bireyin bilişsel alanda yeterli olmasına ek olarak bu mesleği şevkle yapması da büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla iyi niteliklere sahip bir öğretmenin, öğrencilerinin öğrenmesi üzerinde

olumlu bir etki yapabilmesi için branşına ve öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum ve inançlara sahip olması gerekmektedir (Çakıroğlu ve Işıksal, 2009; akt. Demirtaş vd., 2011). Öğretmenliğe karşı geliştirilen tutumun hizmet öncesinde hatta eğitime girerken belirlenmesi faydalı olacaktır. Öğretmen yetiştirme açısından bakıldığında nitelikli öğretmenin yetiştirilmesi, programın başarısının artırılması için öğretmen adaylarının mesleki yeterliğe ulaştırılması ve mesleğe ilişkin olumsuz tutumlarının olumlu yöne çevrilmesi şarttır (Semerci ve Semerci, 2004).

Eğitimini neredeyse bitirmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek hayatlarında etkili bir öğretim gerçekleştirebilmeleri için mesleğe ilişkin olumlu tutum geliştirmeleri ile öğretmen adaylarının özyeterliklerinin tespiti önemlidir. Özyeterliklerin genel anlamdaki tespitinden ziyade bir alana yönelik yeterliklerini incelemek daha önemlidir. Karadeniz ve Sarı (2011) “genel özyeterliğin belirli bir alandaki eğitimi verme yeteneklerine ilişkin inançları yeterince yansıtamayacağından, özel alanlardaki özyeterliğin saptanmasının” önem taşıdığını belirtmiştir. Son yıllarda sosyal bilgiler öğretim programında sosyoloji, antropoloji, ekonomi ve siyaset bilimi gibi bilim dalları yer alsa da coğrafya, sosyal bilgiler içerisinde hem kapsam hem de fonksiyonel olarak önemli bir yere sahiptir (Bilgili,2009). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya ile ilgili yeterliklerinin bir standarda ulaşması sosyal bilgiler programının amacına ulaşması bakımından önemlidir (Akengin vd., 2010). Çünkü öğretmen yetiştirmek için verilen eğitimin amaçları arasında, öğretmen adaylarının mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmeleri ve mesleki yeterliğe ulaşmalarını sağlamak da yer almaktadır (Demirtaş vd., 2011). Ayrıca öğretmen yetiştirme uygulamalarında ve öğretmenlik mesleğinin çalışma koşullarında sürekli olarak değişikliklerin gerçekleşmesinden dolayı öğretmen yetiştiren kurumlarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin özyeterlik algılarının ve mesleğe ilişkin tutumlarını saptamak için güncel çalışmaların yapılması önemlidir (Üstüner, 2006). Dolayısıyla bu çalışmada öğretmen adaylarının hem özyeterlik algıları hem de mesleğe ilişkin tutumları ele alınmıştır. Bu konu ile ilgili alanyazın taraması sonucu öğretmenler ve öğretmen adaylarının mesleki özyeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir (Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Demirtaş vd., 2011; Nakip ve Özcan, 2016). Bu nedenle gerçekleştirilen araştırmanın öğretmenlik

mesleğini geliştirme ve iyileştirme yönündeki çabalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Strong (1943), mesleklerin bazılarının bulunulan yerin kültürüne bağlı olarak erkek veya kadınlarla bağdaştırıldığını ifade etmektedir (akt. Çimen, 1988). Günlük yaşamımızda karşılaştığımız farklı meslek tiplerini düşündüğümüzde aklımıza gelen kimi meslek zihnimize canlanırken bile cinsiyet olarak sınıflandırdığımızı fark ederiz. Bu yönde Kubiak ve Arık (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışma sonucunda cinsiyetin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar açısından önemli bir değişken olduğu ve tutum üzerindeki etkisinin incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın bağımsız değişkeni olarak cinsiyet kullanılmıştır. Araştırma Türkiye genelinde gerçekleştirildiğinden ve örneklem grubunda her bölgeyi temsil edecek üniversite yer aldığından dolayı bir diğer bağımsız değişken olarak da üniversite değişkeni incelenmiştir.

Bu araştırma ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algılarının ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyet ve öğrenim görülen üniversite değişkenlerine göre incelenmiştir ve özyeterlik ile tutum arasında nasıl bir ilişki olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemi; Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimine yönelik özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları nasıldır? olarak belirlenmiştir.

1.2.1. Alt problemler. Araştırmanın problemine dayanarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algıları ne düzeydedir?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algıları öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılaşmakta mıdır?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ne düzeydedir?
5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılaşmakta mıdır?
7. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Öğretmen adaylarının kendilerini alanlarında yeterli olarak algılamaları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu yönde tutuma sahip olmaları, gelecekte mesleklerini nasıl gerçekleştireceklerinin bir belirleyicisi olarak kabul edilebilir (Şahin, Zade ve Direk, 2009; akt: Demirtaş vd.,2011). Bu bilgi doğrultusunda eğitimini tamamlamak üzere olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek hayatlarında etkili bir öğretim gerçekleştirebilmeleri ve örnek bir öğretmen olarak yetişmeleri için öğretmen adaylarının özyeterliklerinin tespiti ile mesleğe ilişkin olumlu tutuma sahip olmalarının önemli olduğunu söyleyebiliriz. Bu araştırma ile de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi ve öğretmen adaylarının özyeterlik algıları ile mesleğe ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Öğretim programına göre “Etkin ve üretken bireyler yetiştirmek, öğrencilerin insani ilişkilerini ve vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla sosyal bilimleri kaynaştıran bir ilköğretim dersi.” şeklinde tanımlanan sosyal bilgiler dersi programının amacına ulaşmasını sağlayacak olan en temel etken öğretmendir (MEB,

2015). Bu sebepten dolayı öğretmen adaylarının mesleğin gerekliliklerini yerine getirebileceğine dair inancı ve mesleğe ilişkin tutumu çok önemlidir. Bu koşulları sağlayabilecek olan ise öğretmen adaylarını yetiştiren eğitim kurumlarıdır. Öğretmen adaylarının mesleki yeterliliğe ulaşmasını sağlama ve mesleğe ilişkin tutumlarını olumlu yönde geliştirme bu kurumların temel görevlerindedir (Demirtaş vd., 2011; Üstüner, 2006). Bu bağlamda öğretmen adaylarının özyeterlik algı düzeyleri ve mesleğe ilişkin tutumlarının belirlenmesi, öğretmen yetiştiren kurumların değerlendirilmesine ve öğretmenlik mesleğini geliştirme, iyileştirme yönündeki çalışmalara kaynak niteliğinde olabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca bu araştırma;

Coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterliğin ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun Türkiye genelinde 14 farklı üniversitenin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleriyle değerlendirildiği için özgün,

Araştırma konusu kapsamında 2017-2018 eğitim öğretim bahar yarıyılında öğretmen adaylarının görüşlerine yer verildiği için güncel,

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algılarının ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının saptanması için gerekli,

Elde edilen bulgular doğrultusunda coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterliğin ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun irdelenmesi ve öneriler getirilmesi açısından işlevsel olarak görülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma, örneklem olarak belirlenen 14 üniversite ile sınırlıdır.
2. Uygulamalar 2017-2018 eğitim öğretim Bahar yarıyılı ile sınırlıdır.
3. Araştırmanın veri toplama araçları “Coğrafya Öğretimi ile İlgili Özyeterlik Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” ile sınırlıdır.
4. Özyeterlik ölçeği sosyal bilgiler dersi disiplinlerinden coğrafya öğretimi ile sınırlıdır.

5. Örneklem sadece sosyal bilgiler öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
6. Araştırma bağımlı değişken olarak özyeterlik ve tutum bağımsız değişken olarak da cinsiyet ve öğrenim görülen üniversite ile sınırlıdır.

1.6. Sayıtlar

1. Veri toplamak için kullanılan araçlarının öğretmen adaylarının özyeterlik ve tutum görüşlerini yeterli düzeyde ortaya koyduğu varsayılmaktadır.
2. Örneklemde dahil olan öğretmen adaylarının ölçekleri doldururken içten ve yansız fikirlerini belirttikleri varsayılmaktadır.

1.7. Tanımlar

Özyeterlik Algısı: Bandura (1994) “insanların yaşamlarını etkileyen olaylar üzerinde etki oluşturan belirlenmiş performans seviyeleri ve üretme yetenekleri hakkındaki inançları” olarak tanımlamaktadır (s. 2).

Tutum: Öğrenme ile elde edilen ve bireyin hareketlerine, tercihlerine yön belirleyen bir hazır oluş hali veya eğilimidir (Tavşancıl, 2010).

Öğretmenlik Mesleği: Tekışık (1986)’a göre “yetişmekte olan nesli, ailesi, çevresi, milleti, devleti ve vatani için daima yararlı, yapıcı, yaratıcı iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirme sanatı” öğretmenlik mesleğidir (s. 24).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın konusuna yönelik alanyazın taraması sonucu ilgili kuramsal çerçeve ve yapılmış olan çalışmalar yer almıştır.

2.1. Sosyal Bilgiler

İnsanoğlu ilk insandan bu güne yaşadığı dünyayı anlamlandırma çabası içerisinde olmuştur. (Tay,2015). Bu anlamlandırma çabası kültürün meydana getirmiştir. İnsanoğlu bu meydana getirmiş olduğu kültür öğelerini eğitim vasıtasıyla aktarmaktadır. Günümüzde ise sosyal bilgiler ve muadili dersler kültür aktarımı ve vatandaşlık eğitiminde en önemli derstir. Sosyal bilgiler, sorumlu vatandaş yetiştirmek için demokratik bir toplumda kültürel mirasın ve insan ilişkilerinin incelenmesini temel amaç edinen programdır (Garcia ve Michalis 2001, akt. Kılıçoğlu, 2012). Sosyal bilgiler öğretimi, bireyleri demokratik bir toplumun üyesi olarak evrensel bir takım bilgi, beceri, tutumlara ve değerlere sahip kılmayı amaçlamaktadır. Bunu yanında ulusal manada kendi toplum değerlerini özümsemiş bireyler yetiştirmeyi de amaçlamaktadır (Öztürk, Coşkun Keskin ve Otluoğlu, 2014).

Sosyal bilgiler dersi, “bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanların bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi olarak tanımlanmaktadır” (MEB, 2005).

Sosyal bilgileri farklı disiplinlerin bir öğrenme çatısı altında toplandığına örnek olarak Edgar Bruce Wesley “sosyal bilimleri pedagojik amaçlarla basitleştirerek kaynaştıran bir ders” olarak tanımlamıştır (İnan, 2014).

Erden (tarihsiz), “sosyal bilgileri iyi ve sorumlu bir vatandaş yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgiler ile ilköğretim öğrencilerine

toplumsal yaşam ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı çalışma alanı” şeklinde tanımlamıştır (Tay, 2015, s.5).

Sosyal bilgiler dersi teorik anlamda birçok ülkede sosyal bilimlerin alt dallarından tarih, coğrafya ve diğer sosyal bilimler şeklinde çeşitli konu alanları olarak verildiği için çoğu kişi tarafından bilinmemektedir (Welton ve Mallan, 1999, akt. Gençtürk, 2009). Ülkemizde ise sosyal bilgiler tarih, coğrafya sosyoloji gibi farklı disiplinlerin öğrenme alanları süzgecinden geçerek ilköğretim düzeyinde bir çalışma alanı olarak verilmektedir.

2.1.1. Sosyal bilgilerin tarihi. Sosyal bilgiler eğitimi tam olarak nerede ve ne zaman başladığı bilinmemektedir fakat insanın var oluşu ile birlikte sosyal bilgiler eğitimin toplumsal anlamda ve bireysel anlamda başladığı söylenebilir (Tay, 2015). Zira sosyal bilgiler insanın günlük hayatında yer edinen yaşamsal ve toplumsal konuların tamamını içine almaktadır. Coğrafya, tarih, sosyoloji gibi sosyal bilimlerin yanı sıra Matematik, fizik, astronomi gibi bilimlerde sosyal bilgiler içerisinde yer almaktadır. Bir vatandaş olarak bireyler günlük bir gazetede, istatistiki bilgiler, grafikler, fikir anketleri ve politik veri argümanlarını okumak zorundadır. Sosyal sorunları ve sayısal bilgiyi anlamayı içeren okul içi ve dışındaki konulara Sosyal Matematik denir (Thompson, 2006). Matematik bir bilim ve pratik yaşam olarak sosyal hayatın içerisinde yer aldığı kadar sosyal bilgilerin de içinde yer almaktadır.

İlkokullarda ve ortaokullarda sosyal bilgiler adı altında bir dersin okutulması ilk defa Fransız düşünür Condorcet tarafından dile getirilmiştir. (Sözer, 1998; Sönmez, 2005 akt. Tay, 2015). On dokuzuncu yüzyılın ikici yarısında dile getirilen sosyal bilgiler yirminci yüzyılın ilk dönemlerinde toplumsal olarak çok farklı grupları bünyesinde barındıran Amerika Birleşik Devletleri’nde ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Sosyal bilgiler dersi A.B.D’de 1916 yılında toplumsal olay ve olguları inceleyen ve vatandaşlık eğitimi bağlamında öğrencilere eğitim vermeyi amaçlayan bir ders olarak ortaya çıkmıştır. Dünyada meydana gelen değişmeler ve sosyolojik olaylar neticesinde birçok değişiklikler geçiren sosyal bilgiler günümüze kadar değişiklikler geçirmiştir ve gelecekte de değişime ve gelişime açıktır (Kan, 2010).

Sosyal bilgiler dersi 1960’lı yıllara kadar özellikle ABD ve diğer sosyal bilgiler eğitimi veren ülkelerde sosyal bilimlerin basit anlamda verildiği bir ders olmuştur.

1930'lu yıllarda başlayan ve 1940'lı yıllarında da devam eden Yeniden Kurmacılık akımı ve öğrenen merkezli eğitim anlayışı benimsenmiştir. Bununla birlikte eğitimciler sosyal bilgilerin gelişmesi için çaba harcamışlardır fakat sosyal bilgilerin özgün bir alan olması anlamında başarılı olamamışlardır. Bruner'in Buluş Yoluyla Öğrenme Kuramı'nın eğitim alanlarında etkili olmasıyla birlikte 1960'lı ve 1970'li yıllar arasında sosyal bilgiler adı altında yenilik hareketleri düzenlenmiştir. Sosyal bilgiler bugünkü anlamda konu bütünlüğüne ve içeriğine kavuşmuştur. Ülkemizde sosyal bilgiler dersi içerisine giren tarih ve coğrafya dersleri ilk defa Tanzimat Dönemi'nde ders programlarına koyulmuştur (Tay, 2015). Cumhuriyet döneminde ise milli tarihi, milli coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri okutulmuştur. Ülkemizde ise sosyal bilgiler içeriğinde yer alan konular derslerin ve programların içerisinde yer almıştır. Daha sonra sosyal bilgiler 1968 yılında ayrı bir ders olarak ilk kez programda yerini almıştır (Kan, 2010).

Fakat 1980'li yıllara gelindiğinde sosyal bilgilerin bu yeni tarzı bırakılarak eski sosyal bilgiler eğitimi anlayışına tekrar dönüş olmuştur. Fakat 1994 yılına gelindiğinde ise ABD'de sosyal bilgiler ulusal konseyi bir düzenleme yaparak sosyal bilgiler eğitimi programı için tematik standartları belirlemiş ve bundan sonraki programlar bu çerçeve üzerine inşa edilmiştir (Erden, Tarihsiz; Öztürk ve Dilek, Öztürk ve Otluoğlu, 2005; akt. Tay, 2015).

2.1.2. Sosyal bilgilerin alt disiplinleri. Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimler' in günümüzde birbiri ile aynı şey olduğu düşünülmektedir. Oysa ikisi arasında fark vardır. Öyle ki, Sosyal Bilimler ile Sosyal Bilgiler arasında muhteva, metot ve hedef yönünden farklılıklar vardır. Sosyal Bilimler akademik ve ileri seviyede insan ilişkilerini inceleyen bir disiplinler topluluğudur. Bu disiplinlerin her birisi insan hayatının değişik yönünü incelemektedir.

Sosyal Bilimci deney, araştırma ve buluş ile ilgilenerek, insanın değerleri ve onun çevresi ile olan ilişkisini araştırmak ve geliştirmek ister. Sosyal Bilgiler ise okul programlarında sosyal bilimlerin metotlarını, muhtevasını ve bulgularını basitleştirerek vermektedir (Köken, 2013 akt. Çıdaçı, 2015). Bu bilgiler eşliğinde MEB' in tanımından da yola çıkarak sosyal bilimleri "bilgi kategorisi", sosyal bilgileri de "program kategorisi" olarak sınıflandırabiliriz. Kısaca Sosyal Bilimleri

"konu alanı" Sosyal Bilgileri ise bir "öğretim programı" olarak adlandırılabiliriz (Çıdaç, 2015).

Sosyal bilgiler insanları insanların oluşturduğu toplumlara ve insanların yaşantılarını konu edinir. “Sosyal bilgiler, öğrencilerin toplumsal varoluşunu gerçekleştirilmesine yardımcı olmak amacıyla tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan öğrenim alanlarına bir ünite de birleştirmiştir” (Turan ve Ulusoy, 2015, s. 123). Sosyal bilgiler içerisinde sosyal bilimler yanı sıra günlük hayat içerisinde yer alan matematik, astronomi, fizik konuları da yer almaktadır. Sosyal Bilgiler eğitiminde konum belirleme becerilerinin edinilmesi önemli bir yere sahiptir. Sosyal bilgiler derslerinde kullanılan haritalar ise bu becerilerin kazandırılmasında önemli yere sahiptir (Çeken ve Ayas, 2010). Öğrencilerin harita kullanımı ve kuşbakışı görünümü kazanması için matematik, astronomi gibi bilim dallarından bilgileri edinmesi gerekmektedir.

2.1.3. Sosyal bilgiler derslerinde coğrafya. İnsanoğlu dünya hayatına başladığı ilk andan itibaren bir coğrafyada yaşamak zorundadır. Bu nedenle coğrafya diğer sosyal bilimlerden daha evvel bilim olarak pratik hayatta kullanılmıştır. Tarihin ilk dönemlerinden bu yana yaşanan coğrafyanın iklim koşulları, yabani hayatı başta olmak üzere tüm yaşamsal durularda coğrafya ön plana çıkmaktadır. Savaş, ticaret, tarım, sanayi, madencilik gibi hayati öneme sahip beşeri faaliyetler coğrafyaya bağlıdır. Bu durum, *İbn-i Haldun'un “Coğrafya kaderdir” savını hatırlatmaktadır* (Cantek, 2014, s. 8).

Coğrafya “Bir yeryüzü parçasını, bir bölgeyi, bir ülkeyi belirleyen, niteleyen, fiziksel, ekonomik, beşerî, siyasal gerçekliklerin tümüdür” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019). Atalay (2005) ise coğrafyayı, “Yeryüzünün şekillenmesini, şekillenmede etkili olan faktörleri ve yeryüzünde canlı hayatı oluşturan insan, bitki, hayvan toplulukları ile doğal ortam arasındaki ilişkileri ve bunların dağılımını inceleyen bir bilim”dir şeklinde tanımlamıştır (akt. Şimşek, 2016).

Sosyal Bilgiler ders programında coğrafya konuları önemli bir yer teşkil etmektedir. Sosyal Bilgiler öğretim programında sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya alanında yeterlilik kazandırmak için farklı coğrafya dersleri bulunmaktadır (Gökçe,

2009). Sosyal bilgiler ders programında coğrafya konuları önemli bir yere sahip olduğu için buna bağlı olarak coğrafya ile ilgili beceriler içerisinde de önemli yer tutmaktadır. “Çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, girişimcilik, gözlem, harita okuryazarlığı, konum analizi, mekânı algılama, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama” (MEB, 2018, s. 9) becerileri coğrafya ile ilgili becerilerdir. Bu becerilerin kazanılmasına yönelik olarak lisans eğitim düzeyinde dersler verilmektedir.

Dünya üzerinde eğitim alanında 1980’li yıllarda başlayan ve 1990’larda devam eden ve günümüzde uygulama aşamasında bulunan reform hareketleri ortaya çıkmıştır (Süngü ve Bayrakçı, 2010). Bologna süreci bu reformlardan en önemlisidir. Bologna bildirisi (1999) “Bilgi Avrupa'sı; vatandaşlarına yeni bin yılın getirdiği zorluklarla başa çıkabilecek yeterlilik ile aynı sosyal ve kültürel alana mensup olma ve ortak değerler bilinci verebilen bir Avrupa vatandaşlığı nosyonunu zenginleştirmek ve güçlendirmek için vazgeçilmez bir unsur ve toplum ve insan gelişimi için yeri doldurulamaz bir faktör olarak kabul edilmektedir. Özellikle çalışma, eğitim ve araştırma konularında bütünleştirilmiş programlar, hareketlilik projeleri, kurumsal işbirliği ve müfredat geliştirilmesi ile ilgili olarak yükseköğretimde gerekli Avrupa boyutlarının teşvik edilme” (akt. YÖK) gibi yenilikler ve uygulamalar getirmiştir. Bu bağlamda üniversiteler ve üye kuruluşlar bu kriterlere uygun olarak ders programlarında ve ders içeriklerinde düzenlemeler yapmışlardır. Ülkemizde bu anlamda üniversiteler Bologna uyum sürecinde önceki ders yapısını ve programlarını değiştirerek Bologna uyum süreci çerçevesinde düzenlemişlerdir.

2018 yılına kadar ülkemizde bulunan üniversiteler öğretmenlik eğitiminde kendi lisans ders programlarını uygulamaktadır. 2018 yılında öğretmenlik eğitimi için eğitim fakültelerine YÖK tarafından hazırlanmış Yeni Öğretmenlik Ders Programları gönderilmiştir. 2018 yılında öğretmenlik eğitimine giriş yapan öğretmen adayları yeni programına göre eğitim alırken 2018 yılından önce öğretmenlik eğitimine giriş yapan öğretmen adayları üniversitelerin kendi lisans programlarına göre eğitim almaktadır. Sosyal bilgiler eğitiminde eski eğitim fakültesi lisans programlarına erişmek zor olduğu için coğrafya derslerinin sosyal bilgiler içerisindeki yerini kıyaslamak için Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı’nda yer alan coğrafya dersleri ele alınmıştır. Bunlar “Genel Fiziki Coğrafya, Genel Beşeri ve Ekonomik

Coğrafya, Türkiye'nin Fiziki Coğrafyası, Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Siyasi Coğrafya ve Türkiye Jeopolitiği” (YÖK, 2018) dersleridir. Görüldüğü üzere sosyal bilgiler ders programında ve sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında coğrafya dersleri ve coğrafya ile ilgili beceriler önemli yer tutmaktadır.

2.2. Öğretmen Yeterlikleri

Eğitim sistemi öğrenci, öğretmen, okul yönetimi ve aile gibi temel direkler üzerine inşa edilmiştir. Bu öğelerin en önemlilerinden birisi öğretmendir. *Hz. Ali'nin “Bana bir harf öğretmenin kırk yıl kölesi olurum”* sözüyle öğretmenin toplumsal hayatta ne denli muhim bir yere sahip olduğu görülmektedir. Eğitim sistemi içerisinde de öğretmenin elzem bir yeri vardır. Bu denli önemli olan öğretmen bazı yeterlilikleri bünyesinde bulundurmak durumundadır. Öğretmen yeterlikleri Yükseköğretim Kurulu bünyesinde proje olarak yapılan ilk çalışma 1990'lı yılların ortalarında yeterlikleri yeniden yapılandırma girişimiyle eğitim fakültelerinde ortaya atılmıştır (Şişman, 2009). Sonraki yıllarda farklı zamanlarda öğretmen yeterliği çalışmaları yapılmıştır. Son MEB öğretmenlik yeterlikleri PISA öğretmen analiz raporu, OECD'nin 2016 ve 2017 yılı eğitim raporları, TIMSS 2015 verileri ve ulusal eğitim raporlarında yer alan bilgilerden yararlanılarak hazırlanmıştır (Hacettepe, 2017).

Katılımcılar içerisinde akademisyenler, ulusal ve uluslararası uzmanlar, öğretmenler ve çok sayıda katılımcının bulunduğu çalıştaylar, pilot uygulamalar ve paydaş görüşleri alınması neticesinde;

- a) Kişisel ve mesleki değerler- mesleki gelişim,
- b) Öğrenciyi tanıma,
- c) Öğrenme ve öğretme süreci,
- d) Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme,
- e) Okul aile ve toplum ilişkileri,
- f) Program ve içerik bilgisi

olmak üzere 6 ana yeterlik alanı, bu yeterliklere ilişkin 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” belirlenmiştir (MEB, 2017, s. 7).

Belirlenen bu öğretmenlik yeterlikleri üniversite eğitim fakülteleri öğretmenlik bölümlerine gönderilmiştir. Yeni yapılan akreditasyon düzenlemeleriyle öğretmenlik programları öğretim programlarına sistemli bir şekilde ilave edilmektedir.

2.3. Özyeterlik

Toplumun kültürel devamlılığını sağlamak için toplumun kültürel değerlerini aktaran eğitimin en önemli aktörlerinden birisi olan öğretmenin belirli kabiliyet ve hünnerleri bünyesinde bulundurması gerekmektedir. Özyeterlik algısı bu yeterliliklerden biridir. Bandura'nın "Sosyal Öğrenme Kuramı"nda ön plana çıkan bu kavram, kişinin kendinin farkında olması sonucu kapasitesi ile bir işi yapma konusunda kendisine olan inancını ifade etmektedir (Aliyev,2015; Nakip ve Özcan,2016). Senemoğlu (2007) özyeterliği "bireyin, farklı durumlarla baş etme, belirli bir etkinliği başarma yeteneğine, kapasitesine ilişkin kendini algılayışıdır, inancıdır, kendi yargısıdır" şeklinde ifade etmektedir (s. 231). Diğer bir tanımda ise " Özyeterlik, bireyin belli bir performansı meydana getirmesi için gerekli etkinlikleri düzenleyip başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin algısıdır" (Koç, 2009, s. 234). Görüldüğü üzere özyeterlik kişinin olay ve durumlar karşısında aksiyona geçme anında kendisinde bulunan yeteneklerin farkında olarak, kendisi hakkında olumlu bir tutum geliştirmesidir. Alanyazında yapılan tanımlara bakıldığında özyeterlik kavramı Türkçe'ye çevrilirken "yetkinlik beklentisi", "özyeterlik beklentisi", "özyeterlik inancı", "özyeterlik algısı" gibi birçok ifade kullanılmıştır (Nakip ve Özcan, 2016).

Özyeterlik algılarının güçlü olması, kişilerin kendilerine daha güçlü amaçlar oluşturmalarına ve aldıkları kararlarda tutarlı ve mücadeleci tavır sergilemelerine sebep oluşturarak onların bilişsel süreçlerini ve öncesinden de güçlü motivasyona sahip bireyler olmalarını etkileyebilmektedir (Locke ve Latham, 1990, akt. Korkut ve Babaoğlu, 2012; Azar, 2010). Öğretmenlerde özyeterlik algısının yüksek olması eğitimin daha yüksek hedeflere sahip olmasını ve bu hedefleri gerçekleştirmede yeterli enerji ve isteğe sahip olmasını sağlayacaktır.

Bandura (1997), insanların sosyal yaşamları veya kişisel dünyalarında özyeterlik algılarının beş kaynağının olduğunu vurgulamaktadır. Bu kaynaklar aşağıda sıralanmıştır;

Performans deneyimleri: Bireylerin bir olay ya da durum karşısında başarıp başartamayacağı ile ilgili algısıdır. İlk ve en önemli özyeterlik kaynağıdır.

Dolaylı yaşantılar: İkinci özyeterlik kaynağı dolaylı yaşantılardır. Bulduğumuz sosyal ortamdaki insanları, özellikle rol model olarak kabul ettiğimiz insanları gözlemlememizden gelir. Bireyin kendine benzer insanların çabaları sonucunda

başarılı görmek, o alanda başarı için gereken etkinliklerde ustalaşabilme yeteneğine sahip olduğumuza olan inancımızı artırmaktadır.

Sözel İkna; Ebeveynler, öğretmenler, yöneticiler veya koçlar gibi hayatlarımızdaki etkili insanlar, başarılı olmak için gerekenlere sahip olduğumuza dair inancımızı güçlendirebilmektedir.

Duyusal ve Fizyolojik Durumlar; Bireyin içinde bulunduğu durum, kendi özyeterliliğini nasıl değerlendirdiğine etki etmektedir. Kişinin kendine karşı olumsuz duygular başarısızlığı tetiklerken, olumlu duygular yeteneklerimize olan güvenimizi artırabilir.

Hayali Deneyimler; Bireylerin kendini belli bir durumda etkin veya başarılı şekilde davrandığını görselleştirme sanatıdır (Bandura, 1997).

2.3.1. Öğretmen özyeterliliğinin öğrenci başarısına etkisi. Eğitim sistemi içerisinde bulunan çok önemli iki aktör öğretmen ve öğrencidir. Bahsedilen iki aktör eğitim sürecinde birbiriyle en çok etkileşim halinde olan ve birbirini etkileyen aktörlerdir. Öğretmen almış olduğu eğitim ile öğrencilere eğitim sisteminin içeriklerini aktaran görevindedir. Bu aktarma esnasında almış olduğu eğitim ve yeterlilikler eğitim sürecinde öğrencinin eğitimi ve öğretimi üzerinde önemli bir etkidir. Öğretmen etkinliğinin ve yeterliliğinin öğrencilerin öğrenmesi üzerinde oldukça yüksek olduğu bunu yansıtır ülkelerin ekonomik kalkınmalarına dahi etki ettiği uluslararası çalışmalarla ortaya koyulmuştur (Sanders ve Rivers,1996, Darling-Hammond, 2000, Angrist ve Lavy, 2001, Rivkin, Hanushek, ve Kain, 2001, Nye, Konstantopoulos, ve Hedges, 2004, OECD, 2005, Goe ve Stickler, 2008, akt. Buldu, 2014).

Avrupa Parlamentosu'nun almış olduğu 23 Eylül 2008 tarihli "Öğretmen Eğitiminin Kalitesinin Geliştirilmesi" kararı sonrasında öğretmenlerin meslek eğitimi esnasında ve meslek icrası sırasında uygulamaya konulan farklı politikalar ortaya koyulmuştur. Bu kararda, öğretmenlerin iletişim ağları gibi farklı uygulamalarla öğretim yeterlilikleri artırılmaya çalışılmıştır. Alınan kararda öğretmen eğitiminde nitelikli bir süreç geçiren öğretmenlerin öğrenci başarısı üzerinde önemli ölçüde etki yaptığını değerlendirilmiştir (TED, 2009).

Öğretmen yeterlilikleri “Kişisel ve mesleki değerler- mesleki gelişim, Öğrenciyi tanıma, Öğrenme ve öğretme süreci, Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme, Okul aile ve toplum ilişkileri, Program ve içerik bilgisi” oluşmaktadır (MEB,2017). Özyeterlik öğretmen yeterliliklerinin tamamının bir sentezi olarak adlandırılabilir. Zira tüm öğretmen yeterliliklerinin özümzenerek öğretmenin kişisel olarak kendisine karşı geliştirmiş olduğu algıdır. Hem öğrencilerde hem de öğretmenlerde akademik başarı ile özyeterlik arasında benzerlikler bulunmaktadır. Ülkemizde ise bu anlamda muhtelif çalışmalar yapılmıştır (Savran ve Çakıroğlu, 2001; Akbaş ve Çelikkaleli, 2006; Azar, 2010). Akengin, Yıldırım, İbrahimoglu ve Arslan (2014) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile özyeterlik algıları arasında düşük de olsa pozitif yönde doğrusal anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Saraç (2008), yapmış olduğu araştırmada özyeterliği yüksek olan öğretmenlerin öğrencilerin trigonometri öğrenimi üzerinde olumlu etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Görüldüğü üzere özyeterlik ve başarı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öğretmen yeterlilikleri özellikle öğretmen özyeterlik algıları öğrenci başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

2.4. Tutum

Günlük hayatta çok sık kullanılan kavramlar içerisinde yer alan tutum Türk Dil Kurumu (TDK, 2019) tarafından “tutulan yol, tavır” şeklinde tanımlanmıştır. Aiken (2008), tutum kavramını, “bir insan, kurum, obje ya da duruma karşı olumlu ya da olumsuz yönde tepki verme eğilimi” şeklinde tanımlamaktadır (akt. Aktaş ve Alıcı, 2012, s. 67). Arslan (2008) ise “kişisel davranış seçimini etkileyen içsel durum olarak” tanımlamıştır. Tutum, bir nesne veya duruma yönelik olarak olumlu veya olumsuz duygu besleme, ona yönelme ya da uzaklaşma halidir. Tutum *bilişsel*, *duyuşsal* ve *davranışsal* olarak davranışın baş etmenleri ve yordayıcısı arasında yer almaktadır (Anderson, 1988; Keeves, 1988; akt. Çakır, Kan ve Sünbül, 2006).

Tutumlar farklı bileşenlerden meydana gelmektedir. Bu bileşenler; Duygusal bileşen, bireyin var olan nesne veya olaya karşı duygusal olarak eğilim ya da uzak durması yani ona karşı olumlu veya olumsuz değerlendirmelerden meydana gelir. Davranışsal bileşen, bireyin var olan nesne veya olaya karşı olumlu ya da olumsuz tavır oluşturmasıdır. Bilişsel bileşen ise bireyin var olan nesne veya olaya karşı olgu, bilgi

ve inancalarından oluşur (Ustaahmetoğlu, 2013). Görüldüğü üzere tutumların oluşmasında ve meydana gelmesinde farklı etkenler bulunmaktadır. İçsel durumların yansira duygusal yönleri de bulunmaktadır. İnsanların sosyal ortamda görmüş oldukları farklı kişi davranışları da tutumları etkilemektedir. Tutumlar bir olay veya yaşantı sonucunda oluşabilirken birden çok olay veya yaşantılar sonucunda da oluşabilir. Tutumları etkileyen en önemli olaylardan birisi de öğrenmedir. Öğrenme eğitim sistemi içerisinde formal eğitim ile olabilir ya da informal öğrenmemelerle de meydana gelebilir (Arslan, 2008). Tutumu etkileyen etmenler özyeterlik algısıyla paralellik göstermektedir. Bu bağlamda özyeterlik ile olumlu tutum arasında ilişki bulunduğu söylenebilir.

2.4.1. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum. İnsanların sorumluluğunda bulunan icraatları yapabilmeleri için yapılan işe karşı belirli düzeyde aidiyet bağlarının olması gerekmektedir. Bu aidiyet bağlarının oluşmasında temel etkenlerden birisi tutumdur. Demirel (1993) tutum sözcüğünü “bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilim” olarak ifade etmiştir (s. 94). Örgütlü yapılar içerisinde davranışın olumlu veya olumsuz olmasını etkileyen en önemli etmen kişinin işine karşı takınmış olduğu tutumdur. Çalışan kişinin icra etmiş olduğu işine karşı olumlu bir tutum geliştirmişse, işine karşı aidiyet duygusu yüksek, eğer olumsuz bir tutum edinmişse aidiyet duygusu düşük olacaktır (Öztaş, 2010). Yeterince içselleştirilmeyen ve aidiyet bağı kurulamayan mesleklerin icrası bireyler için zor olacaktır. Diğer yandan olumlu tutum geliştirilmeyen ve aidiyet bağı kurulmayan mesleklerden yeterince verim alınamayacaktır. Bu anlamda öğretmenlik mesleği çok önem arz etmektedir. Daha önce yapılmış olan birçok araştırmada, mesleğine yönelik edinilmiş tutumların süreç içerisinde ve daha sonraki süreçte nasıl bir öğretmen olacağı hususunda kilit bir rol oynadığı dile getirilmiştir (Mc Ginnis vd., 1998, akt. Seferoğlu, 2004). Bunu destekleyen bir çalışmada ise Çeliköz ve Çetin (2004)’in yapmış oldukları “Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler” adlı önemli bir çalışma yer almaktadır. Araştırmada öğretmenlerin eğitim esnasında mesleklerine karşı olumlu tutuma sahip olarak yetiştirilmesi durumunda, öğretmenlerin mesleklerine başladıkları zaman mesleğe daha iyi adapte olma, yeni ve

yaratıcı düşünceleri öğrenme ortamlarına daha kolay aktarma, öğrencilere karşı daha ılımlı yaklaşıma sahip olma ve mesleklerinin gerekliliklerini eksiksiz yerine getirme hususunda başarılı olduğu ortaya çıkmıştır (Daloğlu, 2016). Öğretmenlik mesleği duyguların ön plana çıktığı bir meslek olması hasebiyle öğretmenlik mesleğine karşı edinilen duygu ve tutumlar mesleğin icrası aşamasında çok önemli yere sahip olmaktadır. Bu bağlamda Yaman, Yaman ve Eskicumalı (2001) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlik mesleğinin statüsünü ele almışlardır. Çalışma sonucunda katılımcıların %45,2'si öğretmenlik mesleğini çok sevdiği için eğitim fakültesini tercih etmelerinde asıl neden olarak dile getirmişlerdir. Yine Aksu, Demir, Daloğlu, Yıldırım ve Kiraz (2010) 18.226 eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencisiyle öğretmenlik mesleğini tercih ile ilgili yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin %51,2'si öğretmenliği meslek olarak seçmede asıl neden olarak öğretmenliği sevmeleri seçeneğini söylemiştir. Araştırmaların sonuçları değerlendirildiğinde aslında öğretmen adaylarının önemli bir kısmı öğretmenlik mesleğini severek ve bilinçli olarak seçmemektedir. Bu durum ise öğretmenlik mesleğine karşı tutumu önemli ölçüde etkilemektedir.

Eğitim esnasında öğretmen adaylarının öğretmenlik karşı edinmiş oldukları olumlu ya da olumsuz tutumları öğretmenlikleri esnasında önemli etkilere neden olacaktır. Bu nedenle eğitim sürecini olumlu anlamda etkilemesi için öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine olumlu tutum beslemeleri gerekmektedir (Küçükahmet, 1976 akt. Akdağ, 2014). Öğretmenlik mesleğine karşı tutumun eğitim öğretim esnasındaki önemi dikkate alındığında % 48,8 öğretmenliği bilinçli ve gönüllü tercih etmeyen öğretmenler önemli sorun oluşturmaya adaydırlar.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumların toplumu ve gelecek nesilleri en çok etkileyeceği derslerden bir tanesi sosyal bilgiler dersidir. Sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının bu konuda önemi daha da artmaktadır. Çünkü “sosyal bilgiler, ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimleri oluşturan disiplinlerden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazanıldığı bir çalışma alanı” olarak tanımlanmaktadır (Erden, 1996 akt. Karatekin, Merey ve Keçe, 2015). Öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutuma sahip olan sosyal bilgiler öğretmenleri daha demokratik ve sorumlu vatandaşlar yetiştirebilirler. Bunun aksine

mesleğine karşı olumsuz tutuma sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerin toplumu önemli ölçüde etkileyecek olan sosyal bilgiler konularının öğretiminde sorun yaşama ihtimali yüksektir.

Sonuç olarak öğretmenlik mesleğine karşı tutum öğretmenlik mesleğinin icrası esnasında önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları önemli bir husustur. Öğretmenlerin olumlu tutma sahip olması daha iyi sosyal bilgiler eğitimi verilmesinde dolayısıyla daha iyi bir vatandaş yetiştirmekte önemlidir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Özyeterlik ile ilgili Batı dünyasına ait çalışmaların Bandura öncülüğünde 1970'li yıllarda başladığı bilinmektedir. Türkiye'de ise özyeterlik ile ilgili çalışmalar 2000'li yıllarda başlamış 2008'den sonra ilgili çalışmalar giderek artmıştır (Şimşek, 2016). Araştırmanın anahtar kelimelerinden olan özyeterlik ve tutum kavramları ile ilgili alanyazın incelendiğinde çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Yapılan çalışmaları incelerken araştırmanın konusu ile yakın alakalı olması açısından öğretmen adayları ile gerçekleştirilen özyeterlik ve tutum kavramlarını birlikte inceleyen çalışmalara önem verilmiştir.

Ayarcı (2007) yapmış olduğu "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı İlgisi, Tutum ve Beklenti Düzeyleri" adlı çalışmada eğitim fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinden elde ettiği verilere göre öğretmen adaylarının kaygıları olmasına rağmen mesleğe yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çapri ve Çelikkaleli (2008) araştırmasında öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik algılarını cinsiyet, program ve fakülte değişkenlerine göre ele almıştır. "Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği" ve "Aday Öğretmenin Kendine İlişkin Yeterlik Algısı Ölçeği" çalışma grubu olarak belirlenen 250 öğretmen adayına uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumları üzerinde cinsiyet değişkeninin önemli derecede etkisinin olduğu belirlenmiş, program ve fakülte değişkenlerinin ise etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. Araştırmacı tarafından belirlenmiş olan cinsiyet, program ve

fakülte değişkenlerinin öğretmen adaylarının yeterlik inançlarına yönelik etkisinin anlamlı derecede bulunduğu görülmüştür.

İlter (2009) yapmış olduğu “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasını sınıf öğretmenliği son sınıf öğrencisi olan 312 öğretmen adayı ile gerçekleştirmiştir. Çalışma verilerini toplamak amacı ile araştırmacı öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğini geliştirmiştir. Araştırma verilerine göre sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında kız öğrencilerin lehine olacak şekilde farklılık görülmekte, genel olarak ele alındığında ise olumlu bir tutum sergilendiği belirtilmiştir.

Demirtaş, Cömert ve Özer (2011), “Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları” adlı çalışmalarının amacı doğrultusunda öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarını ve mesleğe ilişkin tutumlarını belirlemek ve özyeterlik inançları ile tutum arasındaki ilişkinin düzeyini belirlemek için araştırmanın evreni olarak kabul edilen, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi dördüncü sınıf öğrencilerinden tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen 380 öğretmen adayına uygulama yapılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının cinsiyet ve öğrenim görülen program açısından anlamlı bir fark olduğu, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ise araştırmacılar tarafından belirlenen değişkenlere göre anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Öztürk (2011) yapmış olduğu “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Öğrenme Alanlarına İlişkin Özyeterlik Düzeylerinin İncelenmesi” adlı çalışma için geliştirdiği “Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanları Yeterlikleri” ölçeği ile topladığı verilerin sonucuna göre öğretmen adaylarının orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu belirlenirken alınan puanların cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği, üniversite değişkenine göre ise farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Şahin (2013), pedagojik formasyon eğitiminde kayıtlı öğretmen adaylarının cinsiyet, yaş ve lisans programları değişkenleri açısından öğretmenlik mesleğine yönelik özyeterlik algılarını ve tutumlarını araştırmak amacıyla tanımlayıcı anket

modeli kullanarak Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 2010-2011 ikinci yarısında pedagojik formasyon sertifika programına katılan 141 öğretmen adayından veriler elde etmiştir. Hem öğretmen adaylarının özyeterlik algısı hem de tutum düzeylerinin cinsiyet ve yaşa göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmacı lisans programını matematik ve sözel olarak sınıflandırmıştır. Verilerin analizi sonucu, özyeterlik algı düzeyleri arasında sözel bölümden mezun öğretmen adayları lehine, tutum düzeyleri arasındaki farkın ise matematik bölümünden mezun öğretmen adaylarının lehine anlamlı farkın olduğu bulunmuştur.

Akdağ (2014) yapmış olduğu “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Erzurum Örneği)” adlı çalışmasının sonucuna göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine kız adayların lehine anlamlı şekilde farklılık bulunmuştur. Araştırmada mesleği tercih nedenini “Öğretmenlik Mesleğini Çok Seviyorum” şeklinde cevaplandıran adayların tutum puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Cansız (2015) yapmış olduğu “Coğrafya Öğretmen Adaylarının Ortaöğretim Coğrafya Müfredatında Yer Alan Coğrafya Konularını Öğretmedeki Mesleki Özyeterlilik Algıları” adlı çalışmasında “Öz Yeterlilik Algısı Ölçeği” ve “Yeterlilik Durum Tespit Ölçeği”ni 560 coğrafya öğretmen adayına uygulamıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının öz yeterlilikleri cinsiyete göre farklılık göstermezken programa göre yeterlilikte anlamlı bir fark bulunmuştur. Diğer değişkenlerden olan üniversite değişkenine göre ise hem özyeterliliklerin de hem de programa göre yeterlilikte anlamlı fark bulunmuştur.

Nakip (2015) yapmış olduğu “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz-Yeterlilik İnançları İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki” adlı çalışmasını Batı Karadeniz bölgesindeki üniversitelerin beden eğitimi öğretmenliği 4. Sınıfında öğrenim gören 193 öğrenciye uygulamıştır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre özyeterlilik algı düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki hakim iken öğrencilerin cinsiyetlerinin kayda değer bir farklılığa sebep olmadığı belirtilmiştir.

Şimşek (2016) yapmış olduğu “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafyaya Yönelik Öz-Yeterlik Düzeylerinin ve Tutumlarının İncelenmesi” adlı çalışmada verileri geliştirmiş olduğu basılı form ile toplamıştır. Araştırmanın sonucuna göre katılımcıların coğrafyaya yönelik öz-yeterliklerinin cinsiyete göre farklılık göstermezken üniversiteye göre anlamlı fark saptanmıştır. Coğrafyaya yönelik tutum sonuçlarına göre ise ölçeğin tamamı ele alındığı zaman cinsiyete göre anlamlı farklılık görülürken üniversiteye göre bir farklılık görülmemiştir.

Recepoğlu (2017) yapmış olduğu “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mesleki Özyeterlik Algıları ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyonları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmasına sosyal bilgiler öğretmenliğinin tüm sınıflarını dahil etmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının özyeterlik ile motivasyonları arasında orta düzeyde olumlu bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca özyeterlik algıları ele alındığında öğretmen adayları için “oldukça yeterli” sonucuna ulaşılmıştır.

Kaçar (2018) yapmış olduğu “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Öz-Yeterlik Algıları” adlı çalışması sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tutumları ve yeterliliklerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Adayların öz-yeterlikleri ile mesleğe yönelik tutumları arasında orta düzeyde olumlu yöne ilişki saptanmıştır.

Yakar ve Yelpaze (2019), farklı lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve öğretmen özyeterlik algıları arasında anlamlı fark olup olmadığını incelemek için “Öğretmen Yetiştiren Programlara Kayıtlı Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Öğretmen Öz-Yeterlik Algıları” isimli çalışmayı bir devlet üniversitesinin çeşitli fakülte ve sertifika programlarında kayıtlı olan 786 öğretmen adayı ile yürütmüştür. Çalışmada tutum ve özyeterlik ölçekleri ile toplanan verilerin analiz sonucuna göre mesleğe yönelik tutumda beden eğitimi ve spor yüksekokulundaki, öğretmen özyeterlik algısında ise ilahiyat fakültesindeki öğretmen adaylarının diğerlerine oranla anlamlı olarak düşük bir düzeye sahip oldukları bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma evreni ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi alt başlıklar halinde detaylı olarak açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları belirlemeye yönelik betimsel nitelikte bir araştırmadır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri olan özyeterlik ile tutum arasındaki ilişkinin belirlenmesi içinde tarama modeli çeşitlerinden ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2013), iki ve üzeri sayıdaki değişkenin ilişkilerini tespit etmeyi amaçlayan araştırma desenini ilişkiisel tarama modeli olarak adlandırmıştır.

Betimsel araştırmalar, olayların, olguların, çeşitli durumların ne olduklarını ya da belirli özelliklerinin neler olduğunu tanımlama işlemidir. Durumu olabildiğince dikkatli ve tam bir şekilde tanımlar. (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010; Cebeci,2014). Betimsel araştırmaların en yaygın olan ve bu çalışmada kullanılan tarama modeli, geçmişte veya halen var olan duruma ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da çeşitli özelliklerinin belirlendiği araştırma yaklaşımlarıdır. Temel amaç araştırmaya konu olan her ne ise kendi koşulları içerisinde değiştirme ve etiketleme çabası gösterilmeden olduğu gibi elde edilen veriler ile durum tespiti yapmaktır (Büyüköztürk vd.,2010; Karasar,2009).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmacının belirlediği şartları sağlayan ve araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanların tamamını evren olarak tanımlayabiliriz. Karasar (2013) genel evren ve çalışma evreni olarak iki tür evrenden bahseder. Genel evren, araştırma problemiyle alakalı olan tüm elemanları kapsar ve ulaşılması neredeyse imkansızdır. Çalışma evreni daha ulaşılabilir ve genel evreni iyi tanımlayabilecek olan daha sınırlı

bir gruptur. Araştırma için örneklem seçimi de bu evren türünden yapılıdır. Örneklem ise, belli kurallarla evreni temsil edebilecek Şekilde seçilen bir alt kümedir (Balcı, 2015; Karasar, 2013).

Araştırma evreni olarak; 2018 yılında Türkiye’de mevcut eğitim veren 112 devlet niversitesinden bünyesinde eğitim fakültesi bulunan 70 niversitenin Sosyal Bilgiler ğretmenliği bölümü bulunan 59 niversitesinden dördüncü sınıf ğrencisi bulunan 57 niversite kabul edilmiştir. Örneklemenin oluşturulmasında olasılığa dayalı rneklemmeden tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak yedi coğrafi bölgenin her birinden temsili iki tane olacak Şekilde eğitim olarak kendini kanıtlamış ve 2017-2018 eğitim ğretim bahar yarıyılında Sosyal Bilgiler ğretmenliği dördüncü sınıf ğrencisi bulunan 14 niversite belirlenmiştir. Tabakalı rnekleme, evrende alt tabakalar oluşturularak her tabakanın örneklemde temsili olarak yer almasını sağlayan ve daha heterojen bir örneklem elde etmeyi amaçlayan bir yöntemdir (Balcı, 2015; Büyüköztürk vd., 2010). Son aşamada ise belirlenen tabakalardan sağlanacak olan katılımcılar tesadüfi yöntem ile oluşturulmuştur. Araştırmanın rneklemine sadece dördüncü sınıf ğretmen adaylarının dahil edilmesinin sebebi ise bölümün alan dersleri ve öğretmenlik meslek bilgisi dersleri eğitiminin tamamlanmış olmasından kaynaklı olarak toplanan verilerin daha geçerli olacağının varsayılmasıdır.

Tablo 1.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyete ve Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre Dağılımı

Değişken		n	%
Cinsiyet	Kadın	340	52,0
	Erkek	314	48,0
Öğrenim Görülen Üniversite	Adnan Menderes Üniversitesi	30	4,6
	Akdeniz Üniversitesi	50	7,6
	Atatürk Üniversitesi	57	8,7
	Çukurova Üniversitesi	37	5,7
	Dicle Üniversitesi	74	11,3
	Dokuz Eylül Üniversitesi	37	5,7
	Gazi Üniversitesi	34	5,2
	Gaziantep Üniversitesi	42	6,4
	Giresun Üniversitesi	56	8,6
	Karadeniz Teknik Üniversitesi	77	11,8
	Marmara Üniversitesi	30	4,6
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	55	8,4
	Yıldız Teknik Üniversitesi	34	5,2
	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	41	6,3
Toplam		654	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katkıda bulunan 654 sosyal bilgiler öğretmen adayının 340 (%52,0)'ı kadın ve 314 (%48,0)'ü erkek olarak dağılım göstermektedir. Öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre ise; Adnan Menderes Üniversitesi'nden 30 (%4,6), Akdeniz Üniversitesi'nden 50 (%7,6), Atatürk Üniversitesi'nden 57 (%8,7), Çukurova Üniversitesi'nden 37 (%5,7), Dicle Üniversitesi'nden 74 (%11,3), Dokuz Eylül Üniversitesi'nden 37 (%5,7), Gazi Üniversitesi'nden 34 (%5,2), Gaziantep Üniversitesi'nden 42 (%6,4), Giresun Üniversitesi'nden 56 (%8,6), Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden 77 (%11,8),

Marmara Üniversitesi'nden 30 (4,6), Necmettin Erbakan Üniversitesi'nden 55 (%8,4), Yıldız Teknik Üniversitesi'nden 34 (%5,2), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nden 41 (%6,3) öğretmen adayı katılım sağlamıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Özellikleri

Araştırma verilerini toplamak için “Coğrafya Öğretimi ile İlgili Özyeterlik Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” araştırmacılardan izin alınarak kullanılmıştır. Araştırma örneklemini oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri üniversiteleri belirlemek için kişisel bilgi soruları eklenmiştir.

3.3.1. Coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik ölçeği. Karadeniz ve Sarı (2011) tarafından geliştirilen özyeterlik ölçeği (EK-2); “coğrafi bilgiyi uygulama (kullanma) yeterliği”, “öğretim sürecini yönlendirme yeterliği”, “etkili öğretim yeterliği” ve “coğrafi becerilerde yeterlik” adlı dört alt boyuttan oluşturulmuştur ve toplam varyansın %41,22'sini açıklamaktadır. Birinci boyut ilk 18 madde, ikinci boyut 11 madde, üçüncü boyut 9 madde ve dördüncü boyut ise son 7 madde olacak şekilde toplamda 45 maddeden oluşturulmuştur. Ölçeğin 12 maddesi (19.,20.,21.,25.,26.,27.,29.,39.,40.,41.,44.,45.) olumsuzdur. Beşli likert tipinde olan ölçeğin maddeleri, 5 puan “tamamen katılıyorum” ve 1 puan “hiç katılmıyorum” olarak puanlandırılmaktadır. Ölçekten en fazla alınabilecek puan 225 iken en az alınabilecek puan 45'tir. Ölçekte yer alan negatif maddeler ters olarak puanlanmaktadır. Geliştirilen ölçeğin Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayı değerleri; birinci alt boyut için ,91, ikinci alt boyut için ,78, üçüncü alt boyut için ,83 ve dördüncü alt boyut için ,59 iken ölçeğin tamamı için ,92'dir. Değerler doğrultusunda dördüncü alt boyut dışındaki diğer boyutların ve ölçeğin bütün olarak güvenilirliğinin hayli yüksek olduğu görülmektedir.

Bu araştırma için coğrafya özyeterlik ölçeğinin ön deneme uygulaması, çalışma örneklemini dışında tutulan Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi sosyal bilgiler öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencisi olan 48 öğretmen adayı ile yapılmıştır. Araştırmacı tarafından gerçekleştirilen ön deneme uygulamasından elde edilen verilerle yapılan güvenilirlik analizi sonucu α ,94 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk

(2019)'e göre güvenilirlik kat sayısının ,70 ve üzerinde bulunması test puanlarının güvenilirliği ve iç tutarlılığı bakımından yeterli olarak görülmektedir. Buna dayanarak veri toplama araçlarımızdan biri olan özyeterlik ölçeğinin güvenilirliğinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

3.3.2. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeği. Üstüner (2006)'e ait ölçek (EK-3) mesleğe yönelik tutumu yansıtan 24 pozitif, 10 negatif olacak şekilde toplamda 34 maddeden oluşturulmuş tek boyutlu bir ölçektir. Ölçekte bulunan “2., 5., 6., 7., 8., 15., 20., 21., 30., 32.” maddeler olumsuzdur. 5’li likert tipinde olan ölçeğin maddeleri, 5 puan “tamamen katılıyorum” ve 1 puan “hiç katılmıyorum” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekteki negatif maddeler ters olarak puanlandırılmaktadır. Tutum ölçeğinden en yüksek 170, en düşük 34 puan alınabilmektedir. Ölçek geliştirilirken test tekrar test yöntemi kullanılmış ve iki uygulamanın sonucunda puan kararlılığı açısından güvenilirlik katsayısı ,72 olarak hesaplanmıştır. Yapılan güvenilirlik çalışması kapsamında iç güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha) ,93 olarak hesaplanmıştır.

Bu araştırma için tutum ölçeğinin ön deneme uygulaması, çalışma örneklemini dışında tutulan Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi sosyal bilgiler öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencisi olan 48 öğretmen adayı ile yapılmıştır. Araştırmacı tarafından gerçekleştirilen ön deneme uygulamasından elde edilen verilerle yapılan güvenilirlik analizi sonucu α ,94 olarak bulunmuştur. Kullandığımız veri toplama araçları farklı zamanlarda farklı gruplara uygulandığında benzer sonuçlar elde ediliyorsa güvenilir olduğunu söyleyebiliriz.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak kullanılan özyeterlik ve tutum ölçekleri belirlenen örneklem içerisinde yer alan 14 üniversiteden gerekli izinlerin alınması (EK-1) ile araştırmacının üniversitelere bizzat gitmesi ve 2017-2018 eğitim-öğretim bahar yarıyılında, üniversitelere bağlı eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler öğretmenliği dördüncü sınıfında kayıtlı olan 654 öğretmen adayına sınıflarında tek oturumda uygulama yapması sonucu veriler toplanmıştır. Gönüllülük esası bağlamında katılım

sağlamak isteyen öğretmen adaylarına uygulama yapılmış ve katılımcılar tarafından anlaşılmayan maddelere ilişkin sorular araştırmacı tarafından cevaplandırılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi özyeterlik algılarına ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına ilişkin verilerin analizinden önce verilerin normallik değerlerine bakılmıştır. Yapılan analize yönelik bulgular Tablo 2’de bulunmaktadır.

Tablo 2.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlik ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumların Normallik Değerleri

Ölçekler	Kolmogorov-Smirnov	Skewness	Kurtosis	Shapiro-Wilk
Coğrafya Öğretimi İle İlgili Özyeterlik Ölçeği	,008*	-,132	,537	,002
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği	,000*	-,951	,736	,000

*p<,05

Tablo 2’de verilen bulgulara göre çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1,5 ile -1,5 arasında yer alması verilerin normallik değerlerini yerine getirdiğini göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015). Bu nedenle parametrik analizler yapılabilir. Ayrıca Kolmogorov-Smirnov değerlerine bakıldığında da verilerin normal dağıldığı görülmektedir (p<,05). Örneklem büyüklüğü 50’nin üzerinde olduğu için Kolmogorov-Smirnov tercih edilmiştir.

Veri toplama araçlarında katılımcı görüşlerinin aktarılması için kullanılan ifadelerin yorumlanmasında ele alınan sınırlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3.

Ölçek Verilerinin Yorumlanmasında Ele Alınan Sınırlar

Puan	İfadeler		Sınırlar
	Özyeterlik Ölçeği	Tutum Ölçeği	
1	Hiç Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	1,00 - 1,79
2	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	1,80 - 2,59
3	Kararsızım	Orta Düzeyde Katılıyorum	2,60 - 3,39
4	Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	3,40 - 4,19
5	Tamamen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	4,20 - 5,00

Ölçeklerin uygulanması sonucu elde edilen veriler analiz edilmek üzere bilgisayar ortamına aktarılmış ve kodlama çalışmaları yapılmıştır. Kodlama gerçekleştirildikten sonra gerekli istatistiksel analizler için SPSS 23.0 paket programından yararlanılarak uzman bilirkişi gözetiminde veriler çözümlenmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimine yönelik özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ele alınmıştır. Özyeterlik algıları ve tutumlarının cinsiyete bağlı olarak farklı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-Testi kullanılmıştır. Öğrenim görülen üniversite değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ise Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. İki bağımsız örneklem ortalamaları arasında farkın anlamlı mı değil mi olduğunu saptamak için uygulanacak analiz t-Testi iken örneklem değişkeni ikiden fazla olunca uygulanacak analiz ANOVA'dır (Büyüköztürk, 2019).

Öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi özyeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında ilişkinin belirlenmesi için ise "Pearson Korelasyon Katsayısı" kullanılmıştır. Korelasyon, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin derece ya da miktarını belirleme istatistiği olarak tanımlanmaktadır. İstatistiksel ölçüm sonucunda bulunan değere korelasyon katsayısı denir. Ölçüm sonucu çıkan katsayı (-1) ile (+1) arasında bir değer alır. Değerin sıfırdan farklı çıkması durumunda değişkenler arasında ilişki var demektir; pozitif bir değer ise ilişki doğru orantılı, negatif bir değer ise ilişki ters orantılıdır. Eğer değer (0) çıkar ise söz konusu değişkenler arasında ilişki yok demektir (Büyüköztürk, 2011; Karasar, 2009).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma sürecinde, araştırma probleminin çözümü için alt problemlere ilişkin elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucu ulaşılan bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algıları ne düzeydedir?” şeklinde tanımlanan birinci alt problemini incelemek amacıyla aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur. Bu doğrultuda yapılan analize ilişkin elde edilen bilgiler Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4.

Özyeterlik Algılarına İlişkin Toplam Bulgular

Ölçekler	n	$\bar{X}$	Ss	İfade
Coğrafya Öğretimi İle İlgili Özyeterlik Ölçeği	654	3,70	,48	Katılıyorum

Tablo 4’de yer alan veriler doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algı düzeylerinin 3,70 ortalama ile “katılıyorum” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

4.1.1. Özyeterlik ölçeğinin “coğrafi bilgiyi uygulama (kullanma) yeterliği” alt boyutuna ilişkin bulgular. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “coğrafi bilgiyi uygulama (kullanma) yeterliği”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5.

Özyeterlik Ölçeğinin “Coğrafi Bilgiyi Uygulama (Kullanma) Yeterliği”ne İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Maddeler	n	$\bar{X}$	Ss	İfade
M1.Derslerimde öğrencilerimin konuyla ilgili sorularını memnuniyetle karşılarım.	654	4,61	,66	Tamamen Katılıyorum
M2.Coğrafya bilgi birikimim programın öngördüğü düzeyin üstündedir.	654	3,33	,97	Kararsızım
M3.Coğrafyaya özgü kuram, ilke ve kavramlara hakim olduğumu düşünüyorum.	654	3,65	,89	Katılıyorum
M4.Öğrencide coğrafyada eksik veya yanlış gelişmiş kavramları mutlaka fark ederim.	654	3,80	,80	Katılıyorum
M5.Coğrafyada konuları diyagram, şekil ve grafiklerle zenginleştirebilirim.	654	4,01	,80	Katılıyorum
M6.Öğrencilerimin coğrafyadaki başarıları benim etkili öğretimimden kaynaklanır.	654	3,70	,87	Katılıyorum
M7.Alanımdaki yeni gelişmeleri derslerimde uygulayabilirim.	654	4,06	,80	Katılıyorum
M8.Bir gezi gözlem planı yazabilme konusunda kendime güvenirim.	654	3,89	,94	Katılıyorum
M9.Bir arazi gezisini tek başıma emin olarak yürütebilirim.	654	3,57	1,01	Katılıyorum
M10.Coğrafi bir makale okuduktan sonra makalenin temel fikrini çıkarabilirim.	654	4,03	,86	Katılıyorum
M11.Bir arazi çalışmasının sonuçlarını bir rapor haline getirebilirim.	654	3,71	,89	Katılıyorum
M12.Bir gezi raporunun nasıl yazılacağını başka birine öğretebilirim.	654	3,50	,97	Katılıyorum
M13.Bir yazılı eserde belirtilmiş bir arazi gözlem çalışmasını eleştirebilirim.	654	3,51	,95	Katılıyorum
M14.Coğrafya ile ilgili kavramsal bilgilerim pek çok meslektaşımın daha iyidir.	654	3,23	,90	Kararsızım
M15.Elime verilen coğrafi bir grup veriyi analiz edebilirim.	654	3,59	,87	Katılıyorum
M16.Coğrafi bir belgeseli izledikten sonra programın ana fikirlerini çıkarabilirim.	654	4,11	,76	Katılıyorum
M17.Coğrafyayla ilgili bir konferansı dinledikten sonra özetini yazabilirim.	654	4,03	,80	Katılıyorum
M18.Coğrafi bilgilerimle günlük hayatta karşılaştığım bir durumu analiz edebilirim.	654	4,02	,77	Katılıyorum
Toplam	654	3,80	,54	Katılıyorum

Tablo 5’e bakıldığında katılımcıların “coğrafi bilgiyi uygulama (kullanma) yeterliği” ortalaması 3,80 ile “katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda en düşük ortalamaya sahip madde 3,23 ile M14 iken en yüksek ortalamaya sahip madde 4,61 ile M1 olduğu görülmektedir.

4.1.2. Özyeterlik ölçeğinin “öğretim sürecini yönlendirme yeterliği” alt boyutuna ilişkin bulgular. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “öğretim sürecini yönlendirme yeterliği”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.

Özyeterlik Ölçeğinin “Öğretim Sürecini Yönlendirme Yeterliği”ne İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Maddeler	n	$\bar{X}$	Ss	İfade
M19. Coğrafya derslerinde konuya uygun öğretim yöntemini bulmakta zorlanıyorum.	654	3,23	1,10	Karasızım
M20.Coğrafya konularını işlerken harita kullanımında hata kaygısı yaşıyorum.	654	3,30	1,16	Karasızım
M21.Coğrafya derslerimde öğretim planlamada sorunlar yaşıyorum.	654	3,39	1,04	Karasızım
M22.Ders işlerken coğrafya konularını ilgi çekici halde öğretirim.	654	4,04	,81	Katılıyorum
M23.Coğrafya derslerimde ders kitabı dışından etkinlikler oluşturabilmekteyim.	654	4,00	,84	Katılıyorum
M24.Coğrafya konularını günlük olaylarla iyi bir şekilde ilişkilendirerek işlemekteyim.	654	4,06	,83	Katılıyorum
M25.Coğrafya konularına öğrencileri iyi motive edemediğimi düşünüyorum.	654	3,50	1,13	Katılıyorum
M26.Coğrafya derslerimde cevabından emin olmadığım sorular sorulduğunda ne yaparım endişesi taşıyorum.	654	3,22	1,09	Kararsızım
M27.Öğrencilerimi coğrafya ile ilgili bir alana yönlendirme konusunda yetersizim.	654	3,46	1,01	Katılıyorum
M28.Coğrafya kavramlarının öğretiminde gerekli teknikleri uygulamada kendime güveniyorum.	654	3,89	,82	Katılıyorum
M29.Coğrafya öğretebilmek için gerekli özelliklere sahip olmadığımı düşünüyorum.	654	3,62	1,15	Katılıyorum
Toplam	654	3,61	,62	Katılıyorum

Tablo 6’ya bakıldığında katılımcıların “öğretim sürecini yönlendirme yeterliği” ortalaması 3,61 ile “katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda en düşük ortalamaya sahip madde 3,22 ile M26 iken en yüksek ortalamaya sahip madde 4,06 ile M24 olduğu görülmektedir.

4.1.3. Özyeterlik ölçeğinin “etkili öğretim yeterliği” alt boyutuna ilişkin bulgular. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “etkili öğretim yeterliği”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Özyeterlik Ölçeğinin “Etkili Öğretim Yeterliği”ne İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Maddeler	n	$\bar{X}$	Ss	İfade
M30.Coğrafya derslerime yönelik çeşitli ölçme araçları geliştirmektedirim.	654	3,11	1,10	Karasızım
M31.Derslerimde teknolojiden yararlanarak materyal hazırlamada kendime güvenirim.	654	3,90	,90	Katılıyorum
M32.Değişik yöntemler kullanarak öğretemeyeceğim coğrafya konusu yoktur.	654	3,39	,98	Karasızım
M33.Öğrencinin coğrafya derslerine aktif katılımını kolaylıkla sağlamaktayım.	654	3,86	,81	Katılıyorum
M34.Coğrafyaya yönelik kendi olanaklarımla materyal oluşturabilirim.	654	3,90	,86	Katılıyorum
M35.Derslerimde farklı öğrenim basamaklarında (bilişsel vb.) soru hazırlayabilirim.	654	3,98	,79	Katılıyorum
M36.Derslerimde konuya uygun öğretim yöntemini belirlemede iyiyim.	654	3,87	,84	Katılıyorum
M37.Öğrencilerimin konuya ilişkin sorularını ideal bir şekilde cevaplayabilirim.	654	3,92	,80	Katılıyorum
M38.Geç (zor) öğrenen öğrencilere bile sınavlarda gerekli olan konuyu öğretebilirim.	654	3,59	,86	Katılıyorum
Toplam	654	3,72	,60	Katılıyorum

Tablo 7’ye bakıldığında katılımcıların “etkili öğretim yeterliği” ortalaması 3,72 ile “katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda en düşük ortalamaya sahip madde 3,11 ile M30 iken en yüksek ortalamaya sahip madde 3,98 ile M35 olduğu görülmektedir.

4.1.4. Özyeterlik ölçeğinin “coğrafi becerilerde yeterlik” alt boyutuna ilişkin bulgular. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “coğrafi becerilerde yeterlik”e ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

Özyeterlik Ölçeğinin “Coğrafi Becerilerde Yeterlik”e İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Maddeler	n	$\bar{X}$	Ss	İfade
M39.Coğrafyaya özgü çevresel gözlemlerde çok etkili olamadığımı düşünüyorum.	654	3,49	1,06	Katılıyorum
M40.Kendimi coğrafyada konuya uygun etkinlik üretmede verimli bulmuyorum.	654	3,50	1,10	Katılıyorum
M41.Derslerimde, öğrencilerime harita kullanma alışkanlığı kazandıramıyorum.	654	3,59	1,09	Katılıyorum
M42.Tematik haritaları yorumlama konusunda kendime güvenirim.	654	3,64	,94	Katılıyorum
M43.Coğrafi verilerden grafikler oluşturma konusunda kendime güvenirim.	654	3,71	,93	Katılıyorum
M44.Coğrafi grafikleri yorumlama konusunda zayıf olduğumu düşünüyorum.	654	3,62	1,09	Katılıyorum
M45.Coğrafya derslerinde gerekli araç ve gereçlerin nasıl kullanılacağını bilmiyorum.	654	3,58	1,21	Katılıyorum
Toplam	654	3,59	,69	Katılıyorum

Tablo 8’e bakıldığında ise katılımcıların “coğrafi becerilerde yeterlik” ortalaması 3,59 ile “katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda en düşük ortalamaya sahip madde 3,49 ile M39 iken en yüksek ortalamaya sahip madde 3,71 ile M43 olduğu görülmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde tanımlanan ikinci alt problemini incelemek amacıyla bağımsız örneklem t-Testi analizi yapılmıştır. Bu doğrultuda yapılan analize ilişkin elde edilen bilgiler Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlik Algısı Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Coğrafi Bilgiyi Uygulama (Kullanma) Yeterliği	Kadın	340	67,83	9,26	652	-1,43	,15
	Erkek	314	68,91	10,10			
Öğretim Sürecini Yönlendirme Yeterliği	Kadın	340	39,58	6,44	652	-,53	,59
	Erkek	314	39,86	7,15			
Etkili Öğretim Yeterliği	Kadın	340	33,69	5,24	652	,79	,43
	Erkek	314	33,35	5,55			
Coğrafi Becerilerde Yeterlik	Kadın	340	25,20	4,81	652	,32	,74
	Erkek	314	25,07	4,92			
Toplam Özyeterlik	Kadın	340	166,29	21,31	652	-,53	,59
	Erkek	314	167,20	22,44			

* p<,05

Tablo 9 incelendiğinde verilen t-Testi sonuçlarına bakılarak ölçeğin hem alt boyutlarında hem de genel toplamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi özyeterlik algıları cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>,05$). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının genel ortalamalarına bakıldığında; erkek öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi özyeterlik algısı genel toplam puanları ($\bar{X} = 167,20$) ve kadın öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi özyeterlik algısı genel toplam puanları ($\bar{X} = 166,29$) şeklinde görülmektedir. Ölçeği Tablo 9’da belirtilen boyutlarına göre ele aldığımızda ise; birinci boyut olan coğrafi bilgiyi uygulama yeterliliğinde kadınların puan ortalamalarına oranla erkeklerin puan ortalamaları daha yüksektir ($\bar{x}_{\text{Erkek}}=68,91 > \bar{x}_{\text{Kadın}}=67,83$). Öğretim sürecini yönlendirme yeterliği boyutu ortalamasında da erkek adayların lehine küçük bir fark vardır ($\bar{x}_{\text{Erkek}}=39,86 > \bar{x}_{\text{Kadın}}=39,58$). Üçüncü boyut olan etkili öğretim yeterliği puan ortalamalarında kadın adayların lehine fark bulunmaktadır ($\bar{x}_{\text{Kadın}}=33,69 >$

$\bar{x}_{\text{Erkek}}=33,35$). Bir diğ er boyut olan coğ rafi becerilerde yeterlik puan ortalamalarında erkek adaylara oranla kadın adayların ortalaması daha yüksektir ($\bar{x}_{\text{Kadın}}=25,20 > \bar{x}_{\text{Erkek}}=25,07$). Boyutlarla ilgili tüm bu bulgulara dayanarak, kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının etkili öğ retim yeterliğ i ve coğ rafi becerilerde yeterlik boyutlarında yeterlik algılarının erkek adaylardan daha yüksek olduğ unu; erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının da coğ rafi bilgiyi uygulama yeterliliğ i ve öğ retim sürecini yönlendirme yeterliğ i boyutlarında yeterlik algılarının kadın adaylardan daha yüksek olduğ u söylenebilir. Ayrıca kadın adayların ve erkek adayların kendilerini en yeterli gördüğ ü alt boyut coğ rafi bilgiyi uygulama yeterliğ iğ idir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğ rafia öğ retimi ile ilgili özyeterlik algıları öğ renim gördükleri üniversiteye göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde tanımlanan üçüncü alt problemini incelemek amacıyla Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bu doğrultuda yapılan analize ilişkin elde edilen betimsel istatistik değerleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğ rafia Öğ retimi Özyeterlik Algısı Puanlarının Öğ renim Görülen Üniversiteye Göre Betimsel İstatistik Değerleri

Alt Boyutlar	Üniversite	n	$\bar{X}$	S
Coğ rafi Bilgiyi Uygulama (Kullanma) Yeterliğ i	Adnan Menderes Üniversitesi	30	68,67	9,40
	Akdeniz Üniversitesi	50	69,14	8,14
	Atatürk Üniversitesi	57	68,63	10,38
	Çukurova Üniversitesi	37	70,76	10,53
	Dicle Üniversitesi	74	68,95	10,23
	Dokuz Eylül Üniversitesi	37	63,30	13,04
	Gazi Üniversitesi	34	69,03	7,81
	Gaziantep Üniversitesi	42	66,71	11,34
	Giresun Üniversitesi	56	66,48	7,71
	Karadeniz Teknik	77	67,31	9,71

	Üniversitesi			
	Marmara	30	69,17	8,61
	Üniversitesi			
	Necmettin Erbakan	55	68,45	9,84
	Üniversitesi			
	Yıldız Teknik	34	72,03	8,38
	Üniversitesi			
	Van Yüzüncü Yıl	41	69,95	7,06
	Üniversitesi			
	Toplam	654	68,35	9,68
	Adnan Menderes	30	38,10	7,45
	Üniversitesi			
	Akdeniz	50	39,30	6,46
	Üniversitesi			
	Atatürk	57	39,67	6,63
	Üniversitesi			
	Çukurova	37	41,68	6,69
	Üniversitesi			
	Dicle	74	41,24	7,11
	Üniversitesi			
	Dokuz Eylül	37	34,46	5,62
	Üniversitesi			
	Gazi	34	40,12	5,65
	Üniversitesi			
	Gaziantep	42	37,40	6,67
	Üniversitesi			
	Giresun	56	40,11	5,14
	Üniversitesi			
	Karadeniz Teknik	77	41,10	6,38
	Üniversitesi			
	Marmara	30	38,00	6,61
	Üniversitesi			
	Necmettin Erbakan	55	39,16	8,29
	Üniversitesi			
	Yıldız Teknik	34	42,12	6,26
	Üniversitesi			
	Van Yüzüncü Yıl	41	40,54	6,54
	Üniversitesi			
	Toplam	654	39,71	6,79
	Adnan Menderes	30	33,97	4,74
	Üniversitesi			
	Akdeniz	50	34,40	4,28
	Üniversitesi			
	Atatürk	57	33,70	6,06
	Üniversitesi			
	Çukurova	37	33,86	6,00
	Üniversitesi			
	Dicle	74	33,78	6,10
	Üniversitesi			
	Dokuz Eylül	37	31,81	6,67
	Üniversitesi			
	Gazi	34	34,29	5,17
	Üniversitesi			
	Gaziantep	42	31,98	5,82
	Üniversitesi			
	Giresun	56	32,46	3,97
	Üniversitesi			

Tablo 10'un devamı.

Öğretim Sürecini
Yönlendirme
YeterliğiEtkili Öğretim
Yeterliği

	Karadeniz Teknik Üniversitesi	77	33,68	5,70
	Marmara Üniversitesi	30	32,60	5,24
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	55	33,80	5,27
	Yıldız Teknik Üniversitesi	34	34,71	4,52
	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	41	34,10	4,34
	Toplam	654	33,52	5,39
	Adnan Menderes Üniversitesi	30	23,80	4,66
	Akdeniz Üniversitesi	50	24,64	4,30
	Atatürk Üniversitesi	57	24,93	4,48
	Çukurova Üniversitesi	37	27,05	4,46
	Dicle Üniversitesi	74	25,61	5,30
	Dokuz Eylül Üniversitesi	37	21,57	4,41
	Gazi Üniversitesi	34	26,00	4,49
	Gaziantep Üniversitesi	42	24,10	5,65
	Giresun Üniversitesi	56	25,48	4,15
Tablo 10'un devamı.	Karadeniz Teknik Üniversitesi	77	25,61	4,76
	Marmara Üniversitesi	30	24,37	4,57
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	55	24,91	5,65
	Yıldız Teknik Üniversitesi	34	26,50	4,80
	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	41	26,39	4,00
	Toplam	654	25,14	4,86
	Adnan Menderes Üniversitesi	30	164,53	22,71
	Akdeniz Üniversitesi	50	167,48	17,53
	Atatürk Üniversitesi	57	166,93	22,53
	Çukurova Üniversitesi	37	173,35	23,16
	Dicle Üniversitesi	74	169,58	24,05
	Dokuz Eylül Üniversitesi	37	151,14	20,06
	Gazi Üniversitesi	34	169,44	18,99
Toplam Özyeterlik	Gaziantep Üniversitesi	42	160,19	23,05

Giresun Üniversitesi	56	164,54	16,67
Karadeniz Teknik Üniversitesi	77	167,70	22,81
Marmara Üniversitesi	30	164,13	21,45
Necmettin Erbakan Üniversitesi	55	166,33	24,18
Yıldız Teknik Üniversitesi	34	175,35	20,83
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	41	170,98	17,49

Tablo 10'a bakıldığında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre coğrafya öğretimi özyeterlik ölçeğine dair görüşlerinin alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları ile ilgili bulgular; coğrafi bilgiyi uygulama boyutunda en yüksek ortalama Yıldız Teknik Üniversitesi'ne ($\bar{X} = 72,03$) aitken en düşük ortalama Dokuz Eylül Üniversitesi'ne ($\bar{X} = 63,30$) ait; öğretim sürecini yönlendirme yeterliği boyutunda en yüksek ortalama Yıldız Teknik Üniversitesi'ne ($\bar{X} = 42,12$) aitken en düşük ortalama Dokuz Eylül Üniversitesi'ne ($\bar{X} = 34,46$) ait; etkili öğretim yeterliği boyutunda en yüksek ortalama Yıldız Teknik Üniversitesi'ne ($\bar{X} = 34,71$) aitken en düşük ortalama Dokuz Eylül Üniversitesi'ne ($\bar{X} = 31,81$) ait; coğrafi becerilerde yeterlik boyutunda en yüksek ortalama Çukurova Üniversitesi'ne ($\bar{X} = 27,05$) aitken en düşük ortalama Dokuz Eylül Üniversitesi'ne ($\bar{X} = 21,57$) ait şeklindedir.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre toplam coğrafya özyeterliğine ilişkin bulgular ise; en yüksek ortalama Yıldız Teknik Üniversitesi'ne ($\bar{X} = 175,35$) aitken en düşük ortalama Dokuz Eylül Üniversitesi'ne ($\bar{X} = 151,14$) ait şeklindedir.

Tablo 10'da incelediğimiz ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11.

*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlik Algısı
Puanlarının Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre ANOVA Sonuçları*

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Coğrafi Bilgiyi Uygulama (Kullanma) Yeterliği	Gruplararası	2216,41	13	170,49	1,85	,033*
	Gruplariçi	59020,99	640	92,22		
Öğretim Sürecini Yönlendirme Yeterliği	Gruplararası	2139,74	13	164,60	3,77	,000**
	Gruplariçi	27966,21	640	43,70		
Etkili Öğretim Yeterliği	Gruplararası	440,16	13	33,86	1,17	,299
	Gruplariçi	18556,95	640	28,99		
Coğrafi Becerilerde Yeterlik	Gruplararası	935,29	13	71,94	3,17	,000**
	Gruplariçi	14506,33	640	22,67		
Toplam Özyeterlik	Gruplararası	17263,88	13	1327,99	2,89	,000**
	Gruplariçi	294435,67	640	460,06		

*p<,05

**p<,01

Tablo 11’de verilen analiz sonuçları, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi özyeterlik algıları arasında öğrenim görülen üniversiteye göre; Coğrafi bilgiyi uygulama ($F(13,640)= 1,849$, $p<,05$), öğretim sürecini yönlendirme ($F(13,640)= 3,767$, $p<,01$), coğrafi becerilerde yeterlik ($F(13,640)= 3,174$, $p<,01$) alt boyutları ve toplam coğrafya öğretimi özyeterlik ($F(13,640)= 2,887$, $p<,01$) bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafi bilgiyi uygulama, öğretim sürecini yönlendirme, coğrafi becerilerde yeterlik alt boyutlarına yönelik ve toplam coğrafya öğretimi özyeterliğine yönelik algıları öğrenim görülen üniversiteye bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Etkili öğretim yeterliği alt boyutuna ait analiz sonuçları ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($F(13,640)= 1,168$, $p>,05$). Yani sosyal

bilgiler öğretmen adaylarının etkili öğretim yeterliği algıları öğrenim görülen üniversiteye bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversiteye bağlı olarak özyeterlik ölçeğine dair yapılan ANOVA analizi sonuçlarında bulunan farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Post-Hoc çoklu karşılaştırma tekniklerinden LSD (Least Significant Difference) tekniği tercih edilmiştir. Yapılan LSD testi analiz sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Coğrafya Öğretimi Özyeterlik Algısı Puanlarının Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre LSD Sonuçları

Ölçek	Üniversite (i)	Üniversite (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	Sh	p
Coğrafya Öğretimi İle İlgili Özyeterlik Ölçeği	Adnan Menderes Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	13,40(*)	5,27	,011
		Yıldız Teknik Üniversitesi	-10,82(*)	5,37	,044
	Akdeniz Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	16,34(*)	4,65	,000
		Dokuz Eylül Üniversitesi	15,79(*)	4,52	,001
	Atatürk Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	22,22(*)	4,99	,000
		Dokuz Eylül Üniversitesi	13,16(*)	4,84	,007
	Çukurova Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	18,45(*)	4,32	,000
		Gaziantep Üniversitesi	9,39(*)	4,14	,024
	Dicle Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	-18,31(*)	5,09	,000
		Giresun Üniversitesi	-13,40(*)	4,54	,003
	Dokuz Eylül Üniversitesi	Karadeniz Teknik Üniversitesi	-16,57(*)	4,29	,000
		Marmara Üniversitesi	-13,00(*)	5,27	,014
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Yıldız Teknik Üniversitesi	-24,22(*)	5,09	,000
		Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	-19,84(*)	4,86	,000
	Gaziantep Üniversitesi	Yıldız Teknik Üniversitesi	-15,16(*)	4,95	,002
		Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	-10,78(*)	4,71	,022
Giresun	Yıldız Teknik	-10,82(*)	4,66	,021	

Üniversitesi	Üniversitesi			
Marmara Üniversitesi	Yıldız Teknik Üniversitesi	-11,22(*)	5,37	,037

* p<0,05

Tablo 12'deki bulgular doğrultusunda öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algılarına yönelik yapılan ikili karşılaştırmalarda; Adnan Menderes Üniversitesinin Dokuz Eylül Üniversitesi ile arasında Adnan Menderes Üniversitesi lehine ve Yıldız Teknik Üniversitesi ile arasında Yıldız Teknik Üniversitesi lehine, Akdeniz Üniversitesiyle Dokuz Eylül Üniversitesi arasında Akdeniz Üniversitesi lehine, Atatürk Üniversitesiyle Dokuz Eylül Üniversitesi arasında Atatürk Üniversitesi lehine, Çukurova Üniversitesiyle Dokuz Eylül Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesi arasında Çukurova Üniversitesi lehine, Dicle Üniversitesiyle Dokuz Eylül Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesi arasında Dicle Üniversitesi lehine, Dokuz Eylül Üniversitesiyle Gazi Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi arasında Dokuz Eylül Üniversitesi aleyhine, Gaziantep Üniversitesiyle Yıldız Teknik Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi arasında Gaziantep Üniversitesi aleyhine, Giresun Üniversitesiyle Yıldız Teknik Üniversitesi arasında Yıldız Teknik Üniversitesi lehine, Marmara Üniversitesiyle Yıldız Teknik Üniversitesi arasında Yıldız Teknik Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmuştur.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ne düzeydedir?” şeklinde tanımlanan dördüncü alt problemini incelemek amacıyla aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur. Bu doğrultuda yapılan analize ilişkin elde edilen bilgiler Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13.

Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarına Ait Bulgular

Maddeler	n	$\bar{X}$	Ss	İfade
M1.Öğretmen olma düşüncesi bile bana cazip geliyor.	654	4,19	1,11	Çoğunlukla Katılıyorum
M2.Öğretmenlik mesleği bana sıkıcı geliyor.	654	4,19	1,18	Çoğunlukla Katılıyorum
M3.Öğretmen olmayı kendime yakıştıyorum.	654	4,23	1,12	Tamamen Katılıyorum
M4.Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim.	654	3,46	1,43	Çoğunlukla Katılıyorum
M5.Öğretmenliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum.	654	4,10	1,28	Çoğunlukla Katılıyorum
M6.Öğretmenliğin yaşam tarzıma uygun olmadığını düşünüyorum.	654	4,19	1,25	Çoğunlukla Katılıyorum
M7.Öğretmenliğin kişiliğime uygun olmadığını düşünüyorum.	654	4,19	1,24	Çoğunlukla Katılıyorum
M8.Öğretmenlik mesleğini seçtiğime pişman oluyorum.	654	3,97	1,31	Çoğunlukla Katılıyorum
M9.Öğretmenlikte başarılı olacağıma inanıyorum.	654	4,15	1,06	Çoğunlukla Katılıyorum
M10.Öğretmenlik mesleğiyle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.	654	3,70	1,31	Çoğunlukla Katılıyorum
M11.Öğretmenlik mesleğinde karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.	654	4,05	1,00	Çoğunlukla Katılıyorum
M12.Zor şartlar altında dahi öğretmenlik yapmak isterim.	654	3,87	1,17	Çoğunlukla Katılıyorum
M13.Öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	654	4,13	,99	Çoğunlukla Katılıyorum
M14.Öğretmenliğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğum kanısındayım.	654	3,66	1,20	Çoğunlukla Katılıyorum
M15.Öğretmenliğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.	654	4,07	1,32	Çoğunlukla Katılıyorum
M16.Öğretmenliğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsatlar vereceğini düşünüyorum.	654	3,94	1,12	Çoğunlukla Katılıyorum
M17.Öğretmenliği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.	654	4,02	1,03	Çoğunlukla Katılıyorum
M18.İnsanlara bilmedikleri bir şeyleri öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ediyor.	654	4,32	,97	Tamamen Katılıyorum
M19.Öğretmenlik yapan insanlara sempati duyarım.	654	4,10	1,09	Çoğunlukla Katılıyorum
M20.Öğretmen olacağımı düşünmek beni korkutuyor.	654	4,18	1,22	Çoğunlukla Katılıyorum
M21.Bir meslek tercih etme durumunda olanlara öğretmenliği tavsiye etmem.	654	3,55	1,44	Çoğunlukla Katılıyorum
M22.Öğretmen olduğumda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.	654	4,13	1,06	Çoğunlukla Katılıyorum
M23.Öğretmenliğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.	654	3,73	1,24	Çoğunlukla Katılıyorum
M24.Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.	654	4,21	1,00	Tamamen Katılıyorum
M25.Öğretmenlik yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.	654	4,17	1,01	Çoğunlukla Katılıyorum
M26.Eğitim, öğrenme, öğretme ve öğretmenlik konularında tartışır, konuşurum.	654	4,11	1,00	Çoğunlukla Katılıyorum
M27.Bilgili ve yeterli bir öğretmen olacağımı düşünüyorum.	654	4,12	1,02	Çoğunlukla Katılıyorum

M28.Öğretmenliğin toplumda bana saygınlık kazandıracağına inanıyorum.	654	3,87	1,16	Çoğunlukla Katılıyorum
M29.Halen okumakta olduğum öğretmenlik programını bilerek ve isteyerek seçtim.	654	3,68	1,37	Çoğunlukla Katılıyorum
M30.Öğretmenlik mesleğinin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.	654	3,33	1,32	Orta Düzeyde Katılıyorum
M31.Öğretmenlik yaparak vereceğim eğitim aracılığıyla insanların yaşamına yön vermeyi gurur verici buluyorum.	654	4,30	,95	Tamamen Katılıyorum
M32.Eğitim, öğrenme, öğretme, öğretmenlik konularında konuşmaktan hoşlanmam.	654	3,99	1,35	Çoğunlukla Katılıyorum
M33.Öğretmen olduğumda çevre tarafından bana yeterli değer verileceğine inanıyorum.	654	3,65	1,20	Çoğunlukla Katılıyorum
M34.Öğretmenlik mesleğinin devamlılığı bana güven veriyor.	654	3,84	1,23	Çoğunlukla Katılıyorum
Toplam	654	3,98	,77	Çoğunlukla Katılıyorum

Tablo 13’de yer alan veriler doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin 3,98 ortalama ile “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeği madde bazında incelendiğinde ise en düşük ortalamaya sahip madde 3,33 ile M30 iken en yüksek ortalamaya sahip madde 4,32 ile M18 olduğu görülmektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde tanımlanan beşinci alt problemini incelemek amacıyla bağımsız örneklem t-Testi analizi yapılmıştır. Bu doğrultuda yapılan analize ilişkin elde edilen bilgiler Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	340	138,91	25,05	652	3,53	,000**
Erkek	314	131,70	27,19			

** p<,01

Tablo 14 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t(652)=3,53$, $p<,01$). Kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları ($\bar{X} = 138,91$) erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları ($\bar{X} = 131,70$) arasında kadın öğretmen adayları lehine anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde tanımlanan altıncı alt problemini incelemek amacıyla Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bu doğrultuda yapılan analize ilişkin elde edilen betimsel istatistik değerleri Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Puanlarının Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre Betimsel İstatistik Değerleri

Ölçek	Üniversite	n	$\bar{X}$	S
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği	Adnan Menderes Üniversitesi	30	128,87	29,80
	Akdeniz Üniversitesi	50	133,38	22,89
	Atatürk Üniversitesi	57	141,42	28,43
	Çukurova Üniversitesi	37	139,19	30,20
	Dicle Üniversitesi	74	135,15	27,92
	Dokuz Eylül Üniversitesi	37	111,11	20,23
	Gazi Üniversitesi	34	135,03	24,01
	Gaziantep Üniversitesi	42	134,69	27,83
	Giresun Üniversitesi	56	137,25	24,39
	Karadeniz Teknik Üniversitesi	77	138,81	21,05
	Marmara Üniversitesi	30	132,67	26,47
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	55	140,29	26,70
	Yıldız Teknik Üniversitesi	34	136,32	29,67
	Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi	41	140,80	20,34

Tablo 15’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalama Atatürk Üniversitesi’ne ($\bar{X} = 141,42$) aitken en düşük ortalama Dokuz Eylül Üniversitesi’ne ($\bar{X} = 111,11$) aittir.

Tablo 15’de incelediğimiz ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Puanlarının Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre ANOVA Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği	Gruplararası	29795,67	13	2291,97	3,47	,000**
	Gruplarıçi	422796,17	640	660,62		
	Toplam	452591,83	653			

**p<,01

Tablo 16’da verilen analiz sonuçları, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında öğrenim görülen üniversite bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F(13,640) = 3,47$, $p < ,01$). Başka bir deyişle, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları, öğrenim görülen üniversiteye bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversiteye bağlı olarak tutum ölçeğine dair yapılan ANOVA analizi sonuçlarında bulunan farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Post-Hoc çoklu karşılaştırma tekniklerinden LSD (Least Significant Difference) tekniği tercih edilmiştir. Yapılan LSD testi analiz sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17.

Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Puanlarının Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre LSD Sonuçları

Ölçek	Üniversite (i)	Üniversite (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	Sh	p
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği	Adnan Menderes Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi	-12,55(*)	5,80	,031
		Dokuz Eylül Üniversitesi	17,76(*)	6,31	,005
	Akdeniz Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	22,27(*)	5,57	,000
	Atatürk Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	30,31(*)	5,43	,000
	Çukurova Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	28,08(*)	5,97	,000
	Dicle Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	24,04(*)	5,17	,000
		Gazi Üniversitesi	-23,92(*)	6,11	,000
		Gaziantep Üniversitesi	-23,58(*)	5,79	,000
	Dokuz Eylül Üniversitesi	Giresun Üniversitesi	-26,14(*)	5,44	,000
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	-27,70(*)	5,14	,000
		Marmara Üniversitesi	-21,56(*)	6,31	,001
		Necmettin Erbakan Üniversitesi	-29,18(*)	5,46	,000
		Yıldız Teknik Üniversitesi	-25,21(*)	6,11	,000
		Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	-29,70(*)	5,83	,000

*p<,05

Tablo 17 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik yapılan ikili karşılaştırmalarda; Adnan Menderes Üniversitesinin Atatürk Üniversitesi ile arasında Atatürk Üniversitesi lehine ve Dokuz Eylül Üniversitesi ile arasında Adnan Menderes Üniversitesi lehine, Akdeniz Üniversitesiyle Dokuz Eylül Üniversitesi arasında Akdeniz Üniversitesi lehine, Atatürk Üniversitesiyle Dokuz Eylül Üniversitesi arasında Atatürk Üniversitesi lehine, Çukurova Üniversitesiyle Dokuz Eylül Üniversitesi arasında Çukurova Üniversitesi lehine, Dicle Üniversitesiyle

Dokuz Eylül Üniversitesi arasında Dicle Üniversitesi lehine, Dokuz Eylül Üniversitesiyle Gazi Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Yıldız Teknik Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi arasında Dokuz Eylül Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmuştur.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında nasıl bir ilişki vardır?” şeklinde tanımlanan yedinci alt problemini incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Bu doğrultuda yapılan analize ilişkin elde edilen betimsel istatistik değerleri Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlikleri ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki Korelasyona İlişkin Betimsel Değerler

Alt Boyutlar/ Ölçekler	n	$\bar{X}$	S
Coğrafi Bilgiyi Uygulama (Kullanma) Yeterliği	654	68,35	9,68
Öğretim Sürecini Yönlendirme Yeterliği	654	39,71	6,79
Etkili Öğretim Yeterliği	654	33,52	5,39
Coğrafi Becerilerde Yeterlik	654	25,14	4,86
Toplam Özyeterlik Ölçeği	654	166,73	21,85
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği	654	135,45	26,33

Tablo 18’de verilen değerler doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi özyeterlikleri ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki korelasyona ilişkin görüşlerinin özyeterlik ölçeğinin alt boyutlarına dair puan ortalamaları ile ilgili bulgular; coğrafi bilgiyi uygulama yeterliği ortalaması

($\bar{x} = 68,35$), öğretim sürecini yönlendirme yeterliği ortalaması ($\bar{x} = 39,71$), etkili öğretim yeterliği ortalaması ($\bar{x} = 33,52$) ve coğrafi becerilerde yeterlik ortalaması ($\bar{x} = 25,14$) şeklindedir.

Öğretmen adaylarının ölçeklere dair görüşlerinin toplam puan ortalamalarına ait bulgular ise; coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik ölçeği ortalaması ($\bar{x} = 166,73$) iken öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeği ortalaması ($\bar{x} = 135,45$) şeklindedir.

Tablo 18’de incelediğimiz ortalamalar doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi özyeterlikleri ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ikili korelasyonun hesaplanmasına dair yapılan analiz sonuçları Tablo19’da verilmiştir.

Tablo 19.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlikleri ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki Korelasyon

		Toplam Coğrafya Öğretimi Özyeterlik	Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum
	r	1	,444**
	p		,000
Toplam Özyeterlik	n	654	654
	r	,444**	1
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum	p	,000	
	n	654	654

**p<,01

Tablo 19’da sunulan bulgular sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik ölçeğine ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeğine dair görüşleri arasında orta düzeyde ($r=0,444;p<,01$), pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuca göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arttıkça coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algılarının da arttığı yorumu yapılabilir. Determinasyon kat sayısı ($r^2=0,20$) dikkate alındığında öğretmenliğe ilişkin tutumdaki toplam değişkenliğin %20’sinin özyeterlik algısından kaynaklandığı söylenebilir.

Coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik ölçeğinin alt boyutları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasındaki ilişkiye dair yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretimi Özyeterlikleri (Alt Boyutları) ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki Korelasyon

		Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum	Coğrafi Bilgiyi Uygulama (Kullanma) Yeterliği	Öğretim Sürecini Yönlendirme Yeterliği	Etkili Öğretim Yeterliği	Coğrafi Becerilerde Yeterlik
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum	r	1	,384**	,364**	,395**	,282**
	p		,000	,000	,000	,000
	n	654	654	654	654	654
Coğrafi Bilgiyi Uygulama (Kullanma) Yeterliği	r	,384**	1	,502**	,677**	,423**
	p	,000		,000	,000	,000
	n	654	654	654	654	654
Öğretim Sürecini Yönlendirme Yeterliği	r	,364**	,502**	1	,507**	,749**
	p	,000	,000		,000	,000
	n	654	654	654	654	654
Etkili Öğretim Yeterliği	r	,395**	,677**	,507**	1	,410**
	p	,000	,000	,000		,000
	n	654	654	654	654	654
Coğrafi Becerilerde Yeterlik	r	,282**	,423**	,749**	,410**	1
	p	,000	,000	,000	,000	
	n	654	654	654	654	654

**p<,01

Tablo 20 incelendiğinde öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik ölçeğinin alt boyutlarına ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeğine dair görüşleri arasında; coğrafi bilgiyi uygulama yeterliği ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında ($r=0,384;p<,01$); öğretim sürecini yönlendirme yeterliği ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında ($r=0,364;p<,01$); etkili öğretim yeterliği ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında ($r=0,395;p<,01$); coğrafi becerilerde yeterlik ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında ($r=0,282;p<,01$), pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu ilişki coğrafi becerilerde yeterlik alt boyutunda düşük düzeyde bir ilişki olarak tanımlanırken diğer boyutlarda orta düzeyde bir ilişki olarak tanımlanmaktadır. Bu bulgular, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları artması durumunda coğrafi bilgiyi uygulama yeterliği, öğretim sürecini yönlendirme yeterliği, etkili öğretim yeterliği ve coğrafi becerilerde yeterlik algılarının da artma eğiliminde olduğunu gösterir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimine ile ilgili özyeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları incelenmiş, coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenen değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığının ve özyeterlik algıları ile mesleğe ilişkin tutumları arasındaki ilişki düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca göre yapılan araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algılarının “katılıyorum” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Ölçek “coğrafi bilgiyi uygulama (kullanma) yeterliği”, “öğretim sürecini yönlendirme yeterliği”, “etkili öğretim yeterliği”, “coğrafi becerilerde yeterlik” alt boyutlarına ait puan ortalamalarına göre incelendiğinde de özyeterlik algıları “katılıyorum” düzeyinde çıkmıştır. Elde edilen sonuca göre öğretmen adaylarının kendilerine güvendikleri, coğrafya öğretiminde kendilerini yeterli olarak gördükleri ve ileride meslek yaşamlarında etkili bir öğretmen olacakları yordanabilir. Karadeniz (2011) kendisinin geliştirmiş olduğu ve bu araştırmada da veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek ile yaptığı çalışmasını Ordu şehrinde 164 coğrafya ve sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirmiştir. Çalışmadan edinilen bulgularla öğretmenlerin özyeterlik algı seviyelerinin “orta” düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şimşek (2016) ise sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapmış olduğu çalışması sonucunda adayların coğrafyaya yönelik özyeterliklerinin “çok yüksek düzeyde” olduğunu belirtmiştir. Karakuş (2017)’da yapmış olduğu benzer çalışmasını farklı branş ve sınıf düzeyindeki 400 öğretmen adayı ile gerçekleştirmiştir ve öğretmen adaylarının özyeterliklerinin “yeterli” düzeyde olduğunu saptamıştır. Öğretmen özyeterliği üzerine yapılmış olan benzer çalışmaların sonuçlarını Altun (2015) “oldukça yeterli” düzeyde, Eroğlu (2018) “genel düzeyde” şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik ölçeğinin alt boyutlarında ve ölçeğin toplamında cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmediği saptanmıştır. Çeşitli öğretmenlik programları ile gerçekleştirilen; Cansız (2015), Karadeniz (2011), Şimşek (2016) ve Yıldırım ve Şimşek (2016)'in coğrafya özyeterliliğine ilişkin; Altuntaş, Kul ve Karataş (2016), Kaçar (2018), Nakip (2015), Şahin (2013)'in öğretmenlik özyeterliliğine ilişkin çalışmalarında da özyeterlik üzerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark saptanmadığına yönelik bulgu desteklenmektedir. Öztürk (2011) geliştirmiş olduğu “Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanlarına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adayı Özyeterlik Ölçeği” ile ülkemizde NUTS1 düzeyinde belirlenen iller içerisinde sosyal bilgiler öğretmenliği son sınıf öğrencisi bulunan üniversitelerin mevcut olduğu illerde gerçekleştirdiği çalışmasında; 3106 öğretmen ve 449 öğretmen adayından elde ettiği bulgular sonucu özyeterlik ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılaşma görülmediğini aktarmıştır. Nitekim özyeterlik algısı üzerinde cinsiyet değişkeninin önemli bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Özyeterlik algılarının benzer çıkmasına gerekçe olarak kadın ve erkeklerin “akademik yaşamda karma eğitimin yapılması ile aynı akademik hedefler doğrultusunda eğitilmeleri ve böylece bir birbirine benzer akademik benlik kavramını geliştirmeleri onların özyeterlik algıları açısından farklılaşmalarını etkilemiş olabilir” (Akbaş ve Çelikkaleli, 2006, s. 106). Bu araştırmada özyeterlik ölçeğinde genel ortalamalara bakıldığında ise; erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre coğrafya öğretimi özyeterlik algı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Erkek adayların kadın adaylara oranla coğrafya öğretiminde kendilerini daha yeterli olarak algıladıklarını söyleyebiliriz.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi özyeterlik algı düzeyleri öğrenim gördükleri üniversite değişkeni açısından değerlendirildiğinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Özyeterlik ile ilgili benzer sonuçlara Cansız (2015), Öztürk (2011) ve Şimşek (2016)'e ait çalışmalarda da rastlanmaktadır. Üniversiteler arası farkların hangi gruplar arasında olduğu saptandığında en büyük farkın Yıldız Teknik Üniversitesi ile Dokuz Eylül Üniversitesi arasında Yıldız Teknik Üniversitesi lehine olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre toplam coğrafya özyeterliliğinin ortalamasına bakıldığında ise; en yüksek ortalama Yıldız Teknik Üniversitesi'ne aitken en düşük ortalama Dokuz

Eylül Üniversitesi'ne aittir. Elde edilen bu sonuç, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının örneklemedeki diğer tüm üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre kendilerini coğrafya öğretimi ile ilgili daha yeterli olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Köklü bir eğitim geçmişine sahip Dokuz Eylül Üniversitesi'nin aleyhine çıkan sonuç ise şaşırtıcı bir bulgudur. Akbaş ve Çelikkaleli (2006) sınıf öğretmenliği branşında öğrenim gören öğretmen adayları ile fen öğretimine ilişkin özyeterlik inançlarına dair yapmış oldukları çalışma sonucunda da üniversite değişkenine göre anlamlı farklılık bulmuştur. Farkın kaynağı tespit edildiğinde, Dokuz Eylül Üniversitesi'ndeki öğretmen adaylarının Mersin Üniversitesi'ndeki öğretmen adaylarına oranla özyeterlik algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde olduğu saptanmıştır. Bu sonuç doğrultusunda öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları, öğretmenlik mesleğine ilgili duydukları, mesleği isteyerek seçtikleri ve ileriki yaşamlarında mesleğini seven örnek öğretmen niteliği taşıyabilecekleri düşünülebilir. Mesleğine dair olumlu tutum sergileyenlerin sınırlarını zorlayarak başarıya ulaşan ve gelişime açık öğretmenler olacakları da söylenebilir. Araştırma bulgusuna denk nitelikte olan benzer çalışmalar vardır (Altun, 2015; Bulut, 2009; Karatekin vd., 2015). Aksoy (2010) eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmanın bulgularına göre “sınıf öğretmenliği, resim öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerindeki öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının yüksek düzeyde olduğu, psikolojik danışma ve rehberlik bölümü ile bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ise orta düzeyde olduğu” sonucuna ulaşmıştır. Eroğlu (2018) ise çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumunun “düşük” düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile ilgili bulgulara göre cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları ve erkek öğretmen adaylarının tutum puanları arasında kadın adayların lehine anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Akdağ (2014), Aksoy (2010), Aydın ve Sağlam (2012),

İlter (2009), Seferoğlu (2004), Yakar ve Yelpaze (2019)'nin gerçekleştirdikleri çalışmalarda elde ettikleri verilere göre de kadın katılımcıların lehine bir sonuç söz konusudur. Bu bağlamda kadın adayların erkek adaylara göre öğretmenlik mesleğine daha fazla olumlu tutum sergiledikleri ve daha yatkın olduklarını söyleyebiliriz. Ülkemiz genelinde öğretmenlik mesleğinin kadınların kişilik özelliklerine daha uygun bir meslek olduğu kanısının hakim olduğu söylenebilir. Öğretmenlik mesleği sevgi, şefkat, merhamet gibi güzel duygular ile bağdaştırdığımız bir meslektir. Bu duyguların temsilcisinin ise kadın olduğu bilinen bir gerçektir. Bu görüşü sayısal olarak kanıtlayan, erkeklerin ve kadınların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarındaki farklılıklara dair yapılan çalışmalardır. Kubiak ve Arık (2014) cinsiyetin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu üzerindeki etkisini ölçmek için, 27 tez ile meta-analiz yöntemi yaparak gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda incelenen çalışmaların %74'ü kadınların öğretmenlik mesleğine erkeklere göre daha olumlu tutum sergilediğini açıklamaktadır. Diğer bir benzer meta-analiz çalışması da Atalmış ve Köse (2018) tarafından yapılmıştır. Cinsiyet değişkenini barındıran 106 çalışma ile gerçekleştirilen analiz sonucu kadın öğretmen adaylarını daha olumlu tutum sergiledikleri ortaya koyulmuştur. Şahin (2013) ise pedagojik formasyon eğitimine katılan öğretmen adayları ile yaptığı çalışmasında öğretmenlik mesleğine tutum ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark saptamamıştır. Alnaas (2017), Bulut (2009), Çakır vd. (2006), Demirtaş vd. (2011), Karakuş (2017), Kaçar (2018)'da benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları, öğrenim görülen üniversiteye bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Üniversiteler arası farkların hangi gruplar arasında olduğu saptandığında en büyük farkın Atatürk Üniversitesi ile Dokuz Eylül Üniversitesi arasında Atatürk Üniversitesi lehine olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ortalamasına bakıldığında ise; en yüksek ortalama Atatürk Üniversitesi'ne aitken en düşük ortalama Dokuz Eylül Üniversitesi'ne aittir. Elde edilen bu sonuç, Atatürk Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının Dokuz Eylül Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine daha olumlu bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Buna neden olarak öğretmen adaylarının farklı öğrenme yaşantılarından ve eğitim programlarından geçtiklerini düşünebiliriz. Bulut

(2009), Dicle Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi'nden 411 öğretmen adayı ile gerçekleştirdiği mesleğe ilişkin tutum çalışmasında üniversite değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaya yönelik bir sonuca ulaşmamıştır. Görüldüğü üzere çalışmanın sonucu bu araştırma ile örtüşmemektedir. Üniversite değişkeni içeren bir diğer çalışma olan; Şimşek (2016) tarafından sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafyaya yönelik tutumunu ele alan çalışma bulgularına göre de kullanılan ölçeğin tamamında anlamlı fark görülmezken ölçeğin sevgi ve hoşlanma ile gerekli görme faktörlerinde üniversite değişkenine yönelik fark saptanmıştır. Alan yazın taraması sonucu olarak öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum çalışmalarının büyük çoğunluğunun öğrenim görülen bölüm, fakülte ve program bağımsız değişkenleri ile yapıldığı görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimine yönelik özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Özyeterlik ölçeğinin alt boyutları ile tutum ölçeği arasında ise “coğrafi bilgiyi uygulama yeterliği”, “öğretim sürecini yönlendirme yeterliği”, “etkili öğretim yeterliği” boyutlarında orta düzeyde, “coğrafi becerilerde yeterlik” boyutunda düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Özyeterlik ve tutum arasında pozitif yönde ilişki olması öğretmen adaylarından beklenen iki olumlu özelliğe de aynı yönde sahip oldukları anlamına gelir. Yani sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arttıkça coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algılarının da arttığı yorumu yapılabilir. Şimşek (2016)'in sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafyaya yönelik özyeterlikleri ile coğrafyaya yönelik tutumlarına dair çalışmasında “orta” düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu belirtilmiştir. Özyeterlik ve tutuma ilişkin çalışmalardan öğretmenlik mesleğine yönelik; sosyal bilgiler öğretmen adayları ile çalışma yapan Eroğlu (2018) ve Kaçar (2018), beden eğitimi öğretmen adayları ile çalışma yapan Nakip (2015), genel öğretmen adayları ile çalışma yapan Karakuş (2017) ve Yakar ve Yelpaze (2019), pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları ile çalışma yapan Alnaas (2017) ve Altun (2015) bu araştırmanın bulgusu ile paralel sonuçlara ulaşmıştır. Bu bulguların tersi bir durumdan bahseden Demirtaş vd. (2011) “düşük” düzeyde bir ilişkiden bahsederken Altuntaş vd. (2016) çalışmasında özyeterlik ve tutum arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki saptanmadığını belirtmiştir. Tüm bunlar tutum ve özyeterlik faktörlerinin birbirini etkilediği ve birbirinden destek aldığı sonucuna bizi yönlendirmektedir.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutuma sahip bir adayın mesleği ile alakalı olarak kendi yeterli gördüğü kanısına ulaşılabilir.

Araştırmanın sonuçları göz önünde bulundurulduğunda araştırmaya katkıda bulunan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili özyeterlik algılarının ve mesleğe ilişkin tutumlarının olumlu düzeyde ve aralarında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

5.2. Öneriler

Bulgular ve sonuçlar doğrultusunda yeni araştırma planlayan araştırmacılar için bazı öneriler geliştirilmiştir;

Araştırmada ele alınan değişkenlerin dışında akademik başarı ortalaması, öğretmenlik mesleğini tercih nedeni, mezun olunan lise türü, aile ekonomik durumu, aile içerisinde öğretmen olma durumu, lisans eğitiminden sonra öğretmenlik yapma isteği gibi farklı değişkenlerle özyeterlik algıları ve tutumlarının ilişkisi incelenebilir.

Yapılan benzer çalışmalar genel anlamda tek üniversitede yapılmakta ya da farklı üniversitelerde gerçekleştiği takdirde dahi bağımsız değişkenler içerisinde üniversite değişkenine yer verilmemektedir. Yapılacak olan çalışmalarda yer verilmesi ve üniversiteler arasındaki farkın nedenini tespit etmeye yönelik öğrenim gördüğü üniversitenin fiziki, akademik vb. durumlarına dair memnuniyet soruları eklenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan bu çalışmada kullanılan veri toplama araçları farklı branşlarda öğrenim gören adaylara veya öğretmenlere uygulanılarak çeşitli bulgular elde edilebilir.

Coğrafya ile ilgili özyeterlik çalışmalarının arttırılması adına araştırmada kullanılan ölçek, konu alanı içerisinde coğrafyayı barındıran coğrafya öğretmenliği ve ilköğretim sınıf öğretmenliği ile çalışma yapılabilir.

Ortaöğretim eğitimi düzeyinde öğretmenlik mesleğini isteyen adayların doğru yönlendirilmesi için öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumu ve özyeterliğini belirlemek amacı ile uygulama yapılabilir.

Bu araştırma üniversite son sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir, üniversite eğitiminin diğer kademelerine yönelik de çalışma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi özyeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 98-110.
- Akdağ, S. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Akengin, H., Şahin, C. T., Kaya, B. Bengiç, G. ve Sargın, S. (2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazı genel coğrafya konuları ve bunların öğretimi ile ilgili öz-yeterlik algıları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 21, 78-97.
- Akengin, H., Yıldırım, G., İbrahimoglu, Z. ve Arslan, S. (2014). Öğrencilerin coğrafya dersine ilişkin öz yeterlik algıları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 150-167.
- Aksoy, M. E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları (Gaziosmanpaşa Üniversitesi örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 197-212.
- Aksu, M., Demir, C. E., Daloğlu, A., Yıldırım, S. & Kiraz, E. (2010) Who are the future teachers in Turkey? Characteristics of entering student teachers. *International Journal of Educational Development*, 30(1), 91-101.
- Aktaş, M. ve Alıcı, D. (2012). Eğitimde ölçme ve değerlendirme dersine yönelik tutum ölçeği'nin (EÖD-TÖ) geliştirilmesi. *Journal of Qafqaz University*, 33, 66-73.
- Aliyev, R. (2015). Sosyal bilişsel öğrenme. Ş. Işık (Ed.), *Eğitim Psikolojisi* (s.412-437). Ankara: Pegem.
- Alnaas, R. S. M. (2017). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve öğretmen öz-yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.

- Altun, T. (2015). *Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Altuntaş, E. A., Kul, M. ve Karataş, İ. (2016). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile öz yeterlikleri arasındaki ilişki. *International Journal of Contemporary Educational Studies* 2(2), 196-215.
- Arslan, A. (2008). Öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitim yapmaya yönelik tutumları ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(24), 101–109.
- Atalmış, E. H. ve Köse, A. (2018). Türkiye’deki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: Bir meta-analiz çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 9(4), 393-413.
- Ayarcı, K. R. (2007). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı ilgi, tutum ve beklenti düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Aydın, R. ve Sağlam, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257-294.
- Azar, A. (2010). Ortaöğretim fen bilimleri ve matematik öğretmeni adaylarının öz yeterlilik inançları. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 235-252.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachandran (Eds.), *Encyclopedia of human behavior* (pp. 71-81). New York: Academic Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W H Freeman and Company.
- Bıkmaz, H. F. (2002). Fen öğretiminde öz yeterlik inancı ölçeği. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 1(2), 197-210.
- Bilgili, A. S. (2009). *Sosyal bilgilerin temelleri*. Ankara: Pegem.
- Buldu, M. (2014). Öğretmen yeterlik düzeyi değerlendirmesi ve mesleki gelişim eğitimleri planlanması. *Millî Eğitim Dergisi*, 204, 114-134.

- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13-24.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Ç., E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Cansız, M. (2015). *Coğrafya öğretmen adaylarının ortaöğretim coğrafya müfredatında yer alan coğrafya konularını öğretmedeki mesleki öz yeterlilik algıları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Cantek, Ş. F. (2014). *Kenarın Kitabı*. İstanbul: İletişim.
- Cebeci, S. (2014). *Bilimsel araştırma ve yazma teknikleri*. İstanbul: Alfa.
- Coğrafya. (tarihsiz). *Türk Dil Kurumu* içinde. <https://sozluk.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çakır, Ö., Kan, A. ve Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisan programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 36-47.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 33-53.
- Çeken, R. ve Ayas, C. (2010). İlköğretim fen ve teknoloji ile sosyal bilgiler ders programlarında oran ve orantı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 669-679.
- Çeliköz, N. ve Çetin F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 32(162), 136-145.
- Çıdaç, T. (2015). *Sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde birinci elden kaynakların kullanımı (7. sınıf örneği) (Kanıtlı temelli öğrenme)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

- Çimen, M. (1988). *Cinsiyet ve bazı sosyo-ekonomik değişkenlerin, lise öğrencilerinin mesleki ilgilerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dalioğlu, S. T. (2016). *Öğretmen adaylarının meslekteki ilk yıllarına yönelik olası benlikleri ile öz-yeterlik inançları ve öğretmenliğe ilişkin tutumları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Demirel, Ö. (1993). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Usem Yayınları.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (Ed.). (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem.
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Erden, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Arkadaş.
- Eroğlu, H. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ile mesleğe yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Gençtürk, E. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gökçe, N. (2009). Genel fiziki coğrafya dersinde öğretim materyali hazırlama projesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 20, 20-41.
- Gömlüksiz, M. N. ve Kan, A. (2013). Sosyal bilgiler dersi tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 139-148.
- Hacettepe Üniversitesi (2017). *Türkiye’de öğretmen eğitimi ve istihdamı: mevcut durum ve öneriler*.
http://www.egitim.hacettepe.edu.tr/belge/OgretmenEgitimi-istihdam_Raporu.pdf sayfasından erişilmiştir.

- İlter, İ. (2009). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- İnan, S. (2014). *Sosyal Bilgiler Eğitimi: Sosyal Bilgiler Eğitimine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaçar, R. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve öz-yeterlik alguları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kan, Ç. (2010). A.B.D ve Türkiye’de sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi. *Gazi Eğitim Fakültesi*, 30(2), 663-672.
- Karadeniz, C. B. (2011). Öğretmenlerin coğrafya öz-yeterlik inançları (Ordu ili örneği). *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 9(35), 28-47.
- Karadeniz, B. C. ve Sarı, S. (2011). Coğrafya öğretimi öz-yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 9(33), 9-27.
- Karakuş, İ. (2017). *Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karatekin, K., Merey, Z. ve Keçe, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1). 70-96.
- Kılıçoğlu, G. (2012). Sosyal bilgiler programı ve öğretmen yeterlilikleri. M. Safran (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 3-16). Ankara: Pegem.
- Koç, G. (2009). Sosyal öğrenme kuramı. A. Ulusoy (Ed.), *Gelişim ve öğrenme* (s. 207-243). Ankara: Anı.
- Korkut, K. ve Babaoğlu, E. (2012). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(16), 269-282.

- Kubiatko, M. & Arık, R. S. (2014). Comparison of the effects of gender variable on attitudes towards the teaching profession by random and fixed effects model: Meta-analysis. *Educational Process: International Journal*, 3(1-2), 52-64.
- McKeachie, W. J. (1997). Critical elements in training university teachers. *International Journal for Academic Development*, 2(1), 67-74. <https://doi.org/10.1080/1360144970020108>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2015). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara.
- Nakip, C. (2015). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Nakip, C. ve Özcan, G. (2016). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 783-795.
- Öztaş, S. (2010). *Kadro, sözleşmeli ve ücretli statüye göre öğretmenlerin mesleki aidiyet duygusunun değerlendirilmesi (Antalya ili, Alanya ilçesi ilköğretim okulları örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, F. Z. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanlarına ilişkin özyeterlik düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- <http://toad.edam.com.tr/sites/default/files/pdf/sosyal-bilgiler-ogrenme-alanlarına-iliskin-ozyeterlik-olcegi-toad.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Öztürk, C., Keskin, C. S. ve Otluoğlu, R. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem.

- Recepoğlu, S. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Saraç, A. (2012). *The relation of teacher efficacy to students' trigonometry self-efficacy and trigonometry achievement* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Savran, A. ve Çakıroğlu, J. (2001). Preservice biology teachers' perceived efficacy beliefs in teaching biology. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 105-112.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutumları. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi: Bildiriler I* içinde (s. 413-423), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye'de öğretmenlik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 137-146.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Süngü, H. ve Bayrakçı, M. (2010). Bolonya süreci sonrası yükseköğretimde akreditasyon çalışmaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 895-912.
- Şahin, H. (2013). Self-efficacy and attitudes of the teacher candidates who participated in pedagogical formation training. *Academic Journals*, 8(21), 2083-2092.
- Şimşek, M. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafyaya yönelik öz-yeterlik düzeylerinin ve tutumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şişman, M. (2009). Öğretmen yeterlilikleri: Modern bir söylem ve retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (3), 63–82.
- Tabachnick, B. & Fidell, L. S. (2015). *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı*. Ankara: Nobel.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.

- Tay, B. (2015). Sosyal bilgilerin dünü bugünü yarını. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (s. 3-17). Ankara: Pegem.
- Tekışık, H. H. (1986). Türkiye’de öğretmenlik mesleği ve sorunları. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/88438> sayfasından erişilmiştir.
- TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi (2019). *Milli eğitim temel kanunu*. <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=41798&pkanunnumarasi=1739> sayfasından erişilmiştir.
- Türk Eğitim Derneği (2009). *Öğretmen yeterlikleri özet rapor “Öğretmene yatırım, geleceğe atılım”*. http://portal.ted.org.tr/yayinlar/Ogretmen_Yeterlik_Kitap_Ozet_rapor.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Thompson, T. (2006). Teaching for social studies: Exploring the collaborative roles of social studies and mathematics educators. *Socail Studies Research and Practicee*, 268-283.
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2015). Sosyal bilgilerde tarihin yeri ve önemi. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (s. 121-140). Ankara: Pegem.
- Tutum. (tarihsiz). *Türk Dil Kurumu* içinde. <https://sozluk.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ustaahmetoğlu, E. (2013). Tutumlar. B. Candan (Ed.), *Tüketici Davranışları* (s. 1-25). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 12(45), 109-127.
- Yakar, L. ve Yelpaze, İ. (2019). Öğretmen yetiştiren programlara kayıtlı öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve öğretmen öz-yeterlik algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 107-129.
- Yaman, E., Yaman, H. ve Eskicumalı, A. (2001). Öğretmenlik mesleğinin sosyo-ekonomik statüsü / bu mesleğin bir bayan mesleği haline dönüşmesi durumu ve eğitim fakültesi üzerine bir araştırma. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 53-68.

Yaman, S., Koray, Ö. C. ve Altunçekiç, A. (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 355-364.

Yıldırım, T. ve Şimşek, Ü. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin coğrafya alanına yönelik öz-yeterliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi* 34, 43-49.

Yılmaz, İ. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

Yükseköğretim Kurumu (2018). *Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Sosyal_Bilgileri_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf sayfasından erişilmiştir.

Yükseköğretim Kurumu (2019). *19 Haziran 1999 tarihli Bologna Bildirgesi*. <https://uluslararasi.yok.gov.tr/uluslararasilasma/bologna/temel-bildirgeler-ve-gelistmeler/bologna-bildirgesi> sayfasından erişilmiştir.

EK-1

Araştırma İzinleri

MAKÜ Kayıt Tarihi ve No: 27/03/2018 - 5818

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Yazı ve Kurul İşleri Müdürlüğü

Ek-2

Sayı : 82493341-302.08.01
Konu : Nur İkbal YILDIZ'ın ölçek uygulaması
hk.

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 20/03/2018 tarihli ve 3082 sayılı yazımız.
b) Eğitim Fakültesi Dekanlığının 22/03/2018 tarihli ve 17679 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nur İkbal YILDIZ'ın "*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Alguları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*" konulu tez çalışması kapsamındaki ölçek uygulama isteği Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Dekanlığınca uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-İmzalıdır

Prof.Dr. Cavit BİRCAN
Rektör

Evrakı Doğrulamak İçin: <https://ebys.adu.edu.tr/enVision/Dogrula/NF3JN14>

Adnan Menderes Üniversitesi Merkez Kampüsü Aytepe Mevkii Pl:09010

Efelet/Aydın

Telefon No: 0256 218 20 00 Faks No: 0256 214 66 87

E-Posta: yazisleri@adu.edu.tr İnternet Adresi:

<http://www.idari.adu.edu.tr/subemodurluu/vazisleri/>

Bilgi İçin: Elveda Nurhan Akyl

Unvan: Personel

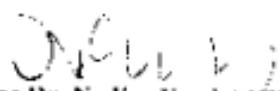

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ
BİLİM KURULU KARARLARI

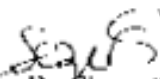
<u>TOPLANTI SAYISI</u>	<u>KARAR SAYISI</u>	<u>KARAR TARİHİ</u>
13	1	09.08.2018

KARAR 1: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nur İkbal YILDIZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algıları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" isimli tez çalışması kapsamında hazırladığı ölçekleri eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde ve katılımcıların gönüllülük esasına dayalı olarak Eylül – Ekim 2018 tarihlerinde Fakültemiz Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 4. Sınıf öğrencilerine uygulamasının uygunluğuna;

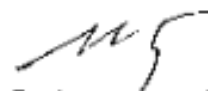
Oy birliği ile karar verilmiştir.

 Doç.Dr. Nadire Emel AKHAN
BASKAN

 Doç.Dr. S. Gülfem ÇAKIR
ÜYE

 Doç.Dr. Sinem SEZER
ÜYE

 Dr. Öğr. Ü. Mevlüt GÜLMEZ
ÜYE

 Doç.Dr. Mustafa DOĞRU
ÜYE

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : 24519645-000-E.1800095943
Konu : Nur İkbal YILDIZ Hk.

22.03.2018

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 20.03.2018 tarihli ve 83427534-302.08.01-E.3082 sayılı belge.

İlgi yazınızda belirtilen; Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nur İkbal YILDIZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Algıları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında Üniversitemizde ölçek uygulaması yapmasına ilişkin izin talebiniz Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr. Ömer ÇOMAKLI
Rektör

Ek : Olur (1Sayfa)

Atatürk Üniversitesi Genel Sekreterlik 25240 Erzurum
Tel: +90 442 231 1006
Elektronik Ağ: www.atauni.edu.tr
Kep Adresi: atauni@hs01.kep.tr

Bilgi: Murat BEKTAS
Faks: +90 442 2361014
E-Posta: ata@atauni.edu.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
<https://ubys.atauni.edu.tr/ERMS/Record/Confirmation/Confirmation?code=378A7D3>

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

MAKÜ Kayıt Tarihi ve No: 03/04/2018 - 6388

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 27224817-044/
 Konu : Araştırma İzni (Nur İkbal YILDIZ)

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
 İstiklal Yerleşkesi
 BURDUR

İlgi : 20.03.2018 tarihli ve 3082 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim yüksek lisans öğrencisi Nur İkbal YILDIZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Algıları İle Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışmasına yönelik araştırmasını Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü 4. sınıf öğrencilerine yönelik yapması uygun görülmüştür. Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
 Prof.Dr. Şeref ERDOĞAN
 Rektör a.
 Rektör Yardımcısı

Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebys.cu.edu.tr/Validate_Doc.aspx?V~BEAC51J68
 Adres: Çukurova Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 01330 Balcalı, Sarıçam / Adana
 Telefon:0 (322) 338 61 50 Faks:0 (322) 338 70 22
 e-Posta:ogrenci@cu.edu.tr Elektronik Ağ:www.cu.edu.tr
 Deprem öldürmez, bina öldürür.

Bilgi için: Zeynep ŞAHİN KÖMÜRCÜ
 Unvanı: Şef
 Kep Adresi: cukurovauniversitesi@hs01.kep.tr

Evrak Tarih ve Sayısı: 04/04/2018-7040

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 68508712-044-
Konu : Anket İzni

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 20.03.2018 tarih ve E.3082 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Nur İkbal YILDIZ' ın, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Alguları İle Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" isimli anket çalışmasını Üniversitemiz Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi öğrencilerine uygulama talebi Üniversitemizde uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi arz ederim.

Prof. Dr. Eyyüp TANRIVERDİ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK :
1 Yazı

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR

05.10.2018

Özer BAZARI
Mernur

Evrak Doğrulama İçin : https://ebelge.dicle.edu.tr/en/Vision/Validate_Doc.aspx?V=BELEBK3F2

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon:+90 412 241 10 10 Faks:+90 412 241 10 54
e-Posta dicle@dicle.edu.tr Elektronik A&I: <http://www.dicle.edu.tr>
Kep Adresi : dicleuniversitesi@ns01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için irtilat: Sebahat Ezer
Evrak Pın Kodu: 36091
Ayrıntılı bilgi irtilat tel.: 2374

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 26/06/2018-E.94262

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 89377925-044-
Konu : Anketler (Nur İkbal YILDIZ)

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 20/06/2018 tarihli ve 17311665-044- 91895 sayılı yazı.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Programı yüksek lisans öğrencisi Nur İkbal YILDIZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Alguları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında Fakültemiz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü öğrencilerine anket uygulama isteği Dekanlığımızca uygun görülmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Mustafa SARIKAYA
Dekan

Ek:1

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi 06500 Teknikokullar/ANKARA
Tel:202 8090-91-92 Faks:223 8693
e-Posta :gef@gazi.edu.tr İnternet Adresi :http://gef.gazi.edu.tr/

Bilgi için :Özcan Gökse
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:03122028090

MAKÜ Kayıt Tarih ve No: 11/04/2018 14055

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Ek-2

Sayı :87841438/605.01/E.7075
Konu :Ölçek Uygulama Talebi

11/04/2018

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Istiklal Yerleskesi PK:15030 Merkez/BURDUR

İlgi :20/03/2018 tarihli, 3082 sayılı ve "Nur İkbal YILDIZ Hakkında." konulu yazı

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Nur İkbal Yıldız'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Algıları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışmasına ilişkin ölçek uygulamasını Üniversitemizde gerçekleştirme talebi uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr.Şehmus DEMİR
Rektör Yardımcısı

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : 55447807-100-E.18877

05.04.2018

Konu : Nur İkbal YILDIZ Hk.

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

- İlgi : a) 20.03.2018 tarih ve E.3082 sayılı yazımız.
b) Giresun Üniversitesi (Eğitim Bilimleri Fakültesi)'nin 22.03.2018 tarih ve E.16336 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nur İkbal YILDIZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Algıları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında yazınızda belirtilen tarihlerde Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü 4. sınıf öğrencilerine yönelik uygulama yapma talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Cevdet COŞKUN
Rektör

Ek : İlgi (b) Yazı Örneği (1 sayfa)

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR.
R.İ. / R.Y. / 2018

Not: 5070 sayılı elektronik imza kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : UGZTVWCNQMNDRO9BTQ Evrak Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/giresun-universitesi-ebys>
Giresun Üniversitesi Rektörlüğü Güre Yerleşkesi Gaziler Mah. Prof. Ahmet Taner Kışlalı
Cad. 28200 Merkez / GİRESUN

Bilgi için: İbrahim ŞEKER
Bilgisayar İşletmeni

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
GENEL SEKRETERLİK
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 76127911-302.08.01-E.1460
Konu : Bilimsel Çalışma İzni (Nur İkbal YILDIZ)

26/03/2018

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 20.03.2018 tarihli ve 83427534-302.08.01-E.3082 sayılı yazımız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nur İkbal YILDIZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Alguları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında Üniversitemizde ölçek uygulaması yapma isteği kendisinin yapması koşulu ile uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi arz ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR
26 / 03 / 2018..

MUSTAFA ALVER
MUSTAFA ALVER
Öğrenci İşleri Şefi

01080 – Trabzon / TÜRKİYE

Tel: 04623773244

Faks: 04623257973

www.ktu.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat
Mustafa ALVER
ktuogradmin@ktu.edu.tr

Sayfa
1 / 1

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak teyidine <http://e-belge.ktu.edu.tr> adresinden Belge Num.:76127911-302.08.01-E.1460 ve Barkod Num.:1659668 bilgileriyle erişebilirsiniz.

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 16110545-302.08.01-E.1800216839
Konu : Nur İkbal YILDIZ, Tez İzni

14.08.2018

BURDUR MEHMETAKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
İstiklal Yerleşkesi 15030
BURDUR

İlgi : 14.05.2018 tarih ve E.4871 sayılı yazımız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Nur İkbal YILDIZ', "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Algıları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışmasını, Üniversitemiz Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı 4.sınıf öğrencilerine uygulama talebi uygun görülmüştür.
Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Mustafa KURT
Rektör V.

EK:
EK-1 Yazı Sureti
EK-2 Bölüm ve Anabilim Dalı Başkanlığı yazısı

Marmara Üniversitesi Göztepe Yerleşkesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
34722 Kadıköy / İSTANBUL
Telefon: 0216 414 05 45
ogrenci_yenikoyit@marmara.edu.tr
Kep Adresi: marmarauniversitesi@guo1.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için:
Hürret SAM
Bilgi İşyeri İşletmeni

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince Mustafa KURT tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://ebys.marmara.edu.tr/QR/42099C7250E64881>

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi Dekanlığı

Sayı : 46826381-044-E.24479
Konu : Araştırma İzni (Nur İkbal YILDIZ)

09/04/2018

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 22.03.2018 tarih ve E.20316 sayılı yazımız.

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nur İkbal YILDIZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik Algıları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" adlı tezi ile ilgili anketini Fakóltemiz Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı 4.Sınıf öğrencilerine uygulama isteği bizzat kendisinin uygulaması şartı ile Dekanlığımızca uygun görölmüştür.

Bilgilerinizi arz ederim

e-imzalıdır

Prof.Dr. Süleyman SOLAK
Dekan V.

Adres: Meram Yeniol Meram/KONYA

Telefon: 0332 323 82 20

Faks: 0332 323 82 25

Elektronik Ağ: <http://www.konya.edu.tr>

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.
Evrak teyidi <https://ebysorgu.konya.edu.tr> adresinden E981-84PV-8TA8 kodu ile yapılabilir.

MAKÜ Kayıt Tarih ve No: 29/05/2018 9810

Elektronik Belge Yönetim Sistemi

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 44513635-730.08.03-E.1805040495
Konu : Ölçek Çalışması

Tarih: 04.05.2018

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: 20.03.2018 Tarih ve E.3082 Sayılı Yazınız

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nur İkbal YILDIZ' ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Algıları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" başlıklı tez çalışması kapsamında ölçek uygulama talebi uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Galip CANSEVER
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Adres : Yıldız Teknik Üniversitesi 34220 Esenler/İSTANBUL
Tel / Fax : 02123833119 / 0212 383 31 18
Kep Adresi : yildizteknikuniversitesi@hs01.kep.tr

İrtibat : Serap UÇGÜN
Web : www.sbe.yildiz.edu.tr
e-Posta : sbemdr@yildiz.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
<http://www.ebys.yildiz.edu.tr/Dogrulama/Index?EvrakNo=E.1805040495&ErisimKodu=ED3B577A>

Evrak Tarih ve Sayısı: 28/03/2018-E.4849

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 75654547-605.01-E.4849
Konu : Nur İkbal YILDIZ'ın Veri Toplama
Talebi Hk.

28/03/2018

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

Entitütünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı tezli yüksek lisan öğrencisi Nur İkbal YILDIZ'ın Üniversitemiz Eğitim Fakültesi bünyesinde veri toplama talebi ile ilgili Enstitümüzce bir sakınca bulunmamaktadır.

Gereğini ve bilgilerinize arz ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Murat DEMİREL
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Nur İkbal YILDIZ Hakkında. (13 sayfa)

26/03/2018 B.İgl.
26/03/2018 Enst.Sek.
28/03/2018 Enst.Md.

Cesim ALADAĞ
Servet CAN
Doç. Dr. Fuat TANHAN

Evrakın Doğrulama İçin : <http://belgedogrulama.yyu.edu.tr/cv/Vision-Dogrulama/BelgeDogrulama.aspx?V=BE6P48V24>

Adres: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mediterran Zevce
Kampüsü 65080 Tuşba / Van
Telefon: +90 432 2251634 Faks: +90 432 2251234
e-Posta: egitimbilimleri@yyu.edu.tr Elektronik Ağı: <http://www.yyu.edu.tr>

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Cesim ALADAĞ
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Dahili No: 2912

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-2

COĞRAFYA ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİ

Değerli Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayı,

Bu araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimi ile ilgili öz-yeterlik düzeylerini belirlemektir. Araştırmanın gerçeği yansıtması için siz değerli Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının **içten ve yansız fikirlerini** belirtmesi oldukça önemlidir. Bunun için her bir ifadeyi dikkatle inceledikten sonra size en uygun olan seçeneğin olduğu bölüme (X) işareti koyunuz.

Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Cinsiyetiniz:

Üniversiteniz:

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Derslerimde öğrencilerimin konuyla ilgili sorularını memnuniyetle karşılarım.					
2	Coğrafya bilgi birikimim programın öngördüğü düzeyin üstündedir.					
3	Coğrafya ya özgü kuram, ilke ve kavramlara hakim olduğumu düşünüyorum.					
4	Öğrencide coğrafyada eksik veya yanlış gelişmiş kavramları mutlaka fark ederim.					
5	Coğrafyada konuları diyagram, şekil ve grafiklerle zenginleştirebilirim.					
6	Öğrencilerimin coğrafyadaki başarıları benim etkili öğretimimden kaynaklanır.					
7	Alanımdaki yeni gelişmeleri derslerimde uygulayabilirim.					
8	Bir gezi gözlem planı yazabilme konusunda kendime güvenirim.					
9	Bir arazi gezisini tek başıma emin olarak yürütebilirim.					
10	Coğrafi bir makale okuduktan sonra makalenin temel fikrini çıkarabilirim.					
11	Bir arazi çalışmasının sonuçlarını bir rapor haline getirebilirim.					
12	Bir gezi raporunun nasıl yazılacağını başka birine öğretebilirim.					
13	Bir yazılı eserde belirtilmiş bir arazi gözlem çalışmasını eleştirebilirim.					
14	Coğrafya ile ilgili kavramsal bilgilerim pek çok meslektaşımın daha iyidir.					
15	Elime verilen coğrafi bir grup veriyi analiz edebilirim.					
16	Coğrafi bir belgeseli izledikten sonra programın ana fikirlerini çıkarabilirim.					
17	Coğrafyayla ilgili bir konferansı dinledikten sonra özetini yazabilirim.					
18	Coğrafi bilgilerimle günlük hayatta karşılaştığım bir durumu analiz edebilirim.					
19	Coğrafya derslerinde konuya uygun öğretim yöntemini bulmakta zorlanıyorum.					

20	Coğrafya konularını işlerken harita kullanımında hata kaygısı yaşıyorum.					
21	Coğrafya derslerimde öğretim planlamada sorunlar yaşıyorum.					
22	Ders işlerken coğrafya konularını ilgi çekici halde öğretirim.					
23	Coğrafya derslerimde ders kitabı dışından etkinlikler oluşturabilmekteyim.					
24	Coğrafya konularını günlük olaylarla iyi bir şekilde ilişkilendirerek işlemekteyim.					
25	Coğrafya konularına öğrencileri iyi motive edemediğimi düşünüyorum.					
26	Coğrafya derslerimde cevabından emin olmadığım sorular sorulduğunda ne yaparım endişesi taşıyorum.					
27	Öğrencilerimi coğrafya ile ilgili bir alana yönlendirme konusunda yetersizim.					
28	Coğrafya kavramlarının öğretiminde gerekli teknikleri uygulamada kendime güveniyorum.					
29	Coğrafya öğretebilmek için gerekli özelliklere sahip olmadığımı düşünüyorum.					
30	Coğrafya derslerime yönelik çeşitli ölçme araçları geliştirmekteyim.					
31	Derslerimde teknolojiden yararlanarak materyal hazırlamada kendime güvenirim.					
32	Değişik yöntemler kullanarak öğretemeyeceğim coğrafya konusu yoktur.					
33	Öğrencinin coğrafya derslerine aktif katılımını kolaylıkla sağlamaktayım.					
34	Coğrafyaya yönelik kendi olanaklarımla materyal oluşturabilirim.					
35	Derslerimde farklı öğrenim basamaklarında (bilişsel vb.) soru hazırlayabilirim.					
36	Derslerimde konuya uygun öğretim yöntemini belirlemede iyiyim.					
37	Öğrencilerimin konuya ilişkin sorularını ideal bir şekilde cevaplayabilirim.					
38	Geç (zor) öğrenen öğrencilere bile sınavlarda gerekli olan konuyu öğretebilirim.					
39	Coğrafyaya özgü çevresel gözlemlerde çok etkili olamadığımı düşünüyorum.					
40	Kendimi coğrafyada konuya uygun etkinlik üretmede verimli bulmuyorum.					
41	Derslerimde, öğrencilerime harita kullanma alışkanlığı kazandıramıyorum.					
42	Tematik haritaları yorumlama konusunda kendime güvenirim.					
43	Coğrafi verilerden grafikler oluşturma konusunda kendime güvenirim.					
44	Coğrafi grafikleri yorumlama konusunda zayıf olduğumu düşünüyorum.					
45	Coğrafya derslerinde gerekli araç ve gereçlerin nasıl kullanılacağını bilmiyorum.					

EK-3

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayı,

Bu araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerini belirlemektir. Araştırmanın gerçeği yansıtması için siz değerli Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının **İÇTEN VE YANSIZ FİKİRLERİNİ** belirtmesi oldukça önemlidir. Bunun için her bir ifadeyi dikkatle inceledikten sonra size en uygun olan seçeneğin olduğu bölüme (X) işareti koyunuz.

Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Cinsiyetiniz:

Üniversiteniz:

		Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Öğretmen olma düşüncesi bile bana cazip geliyor.					
2	Öğretmenlik mesleği bana sıkıcı geliyor.					
3	Öğretmen olmayı kendime yakıştırmıyorum.					
4	Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim.					
5	Öğretmenliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum.					
6	Öğretmenliğin yaşam tarzıma uygun olmadığını düşünüyorum.					
7	Öğretmenliğin kişiliğime uygun olmadığını düşünüyorum.					
8	Öğretmenlik mesleğini seçtiğime pişman oluyorum.					
9	Öğretmenlikte başarılı olacağıma inanıyorum.					
10	Öğretmenlik mesleğiyle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.					
11	Öğretmenlik mesleğinde karşılaştığım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.					
12	Zor şartlar altında dahi öğretmenlik yapmak isterim.					
13	Öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.					
14	Öğretmenliğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.					
15	Öğretmenliğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.					
16	Öğretmenliğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsatlar vereceğini düşünüyorum.					
17	Öğretmenliği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.					
18	İnsanlara bilmedikleri bir şeyleri öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ediyor.					
19	Öğretmenlik yapan insanlara sempati duyarım.					
20	Öğretmen olacağımı düşünmek beni korkutuyor.					

21	Bir meslek tercih etme durumunda olanlara öğretmenliği tavsiye etmem.					
22	Öğretmen olduğumda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.					
23	Öğretmenliğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.					
24	Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.					
25	Öğretmenlik yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.					
26	Eğitim, öğrenme, öğretme ve öğretmenlik konularında tartışır, konuşurum.					
27	Bilgili ve yeterli bir öğretmen olacağımı düşünüyorum.					
28	Öğretmenliğin toplumda bana saygınlık kazandıracığına inanıyorum.					
29	Halen okumakta olduğum öğretmenlik programını bilerek ve isteyerek seçtim.					
30	Öğretmenlik mesleğinin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.					
31	Öğretmenlik yaparak vereceğim eğitim aracılığıyla insanların yaşamına yön vermeyi gurur verici buluyorum.					
32	Eğitim, öğrenme, öğretme, öğretmenlik konularında konuşmaktan hoşlanmam.					
33	Öğretmen olduğumda çevre tarafından bana yeterli değerin verileceğine inanıyorum.					
34	Öğretmenlik mesleğinin devamlılığı bana güven veriyor.					